

Samenleven in diversiteit

Gedeeld burgerschap en gelijke kansen in een kleurrijk Vlaanderen

Actualisering beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden:

strategisch plan minderhedenbeleid 2004-2010

Samenleven in diversiteit

Gedeeld burgerschap en gelijke kansen in een kleurrijk Vlaanderen

Actualisering beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden:

strategisch plan minderhedenbeleid 2004-2010

Goedgekeurd ¹door de Vlaamse regering op 26 maart 2004

Inhoudstafel

Inleiding

1. Missie en visie
2. Strategische doelstellingen
3. Kritische succesfactoren en de acties die daaruit voortvloeien
4. Operationele doelstellingen
  - Overzicht
  - Operationele doelstellingen en acties bij de eerste strategische doelstelling
  - Operationele doelstellingen en acties bij de tweede strategische doelstelling

Bijlagen

Bijlage 1. Lexicon

Bijlage 2: Pact van Vilvoorde

Bijlage 3: Overzicht van de acties

---

¹ Goedgekeurd tot op het niveau van de operationele doelstellingen, met inbegrip van de kritische succesfactoren en de acties die daaruit voortvloeien.

Inleiding: een nieuw “strategisch plan minderhedenbeleid”

Een nieuw strategisch plan

Het minderhedenbeleid zoals het nu bestaat kreeg vorm via het strategisch plan goedgekeurd door de Vlaamse regering op 24 juli 1996 en het minderhedendecreet van 28 april 1998. Geconfronteerd met nieuwe vragen, ontwikkelingen en uitdagingen voor het minderhedenbeleid, besliste de Vlaamse regering op 25 oktober 2002 om het minderhedenbeleid te actualiseren via de opmaak van een geactualiseerd strategisch plan van het Vlaams minderhedenbeleid.

De opdracht werd toevertrouwd aan een vaste plangroep, samengesteld uit de leden van ICEM (interdepartementale commissie etnisch-culturele minderheden) aangevuld met een vertegenwoordiger uit de SERV²-administratie, een aantal vertegenwoordigers van het Minderhedenforum vzw en een vertegenwoordiger van het Vlaams Minderhedencentrum vzw. De ministeriële kabinetten werden uitgenodigd om eveneens aan dit planningsproces te participeren. Op welbepaalde momenten in het strategisch planningsproces werden de resultaten van de werkzaamheden van de plangroep voor kritische reflectie voorgelegd aan een bredere resonantiegroep.

Wim Taels, specialist strategisch plannen, structureerde en verwerkte het verzamelde materiaal. Geert Lauwers, raadgever minderhedenbeleid en opbouwwerk op het kabinet van de minister bevoegd voor de coördinatie van het minderhedenbeleid en Annemie Degroote, secretaris ICEM, stonden in voor de eindredactie.

Het strategisch plan zet de bakens uit voor het minderhedenbeleid tot 2010.

Samenleven in diversiteit

Dit strategisch plan draagt de titel ‘Samenleven in diversiteit. Gedeeld burgerschap en gelijke kansen in een kleurrijk Vlaanderen’.

Met dit strategisch plan maakt de Vlaamse regering dan ook duidelijke keuzes voor:

- **Een beleid gericht op de hele samenleving én op de bestrijding van achterstelling**
Meer dan in het verleden het geval was richt de Vlaamse overheid zich met dit strategisch plan tot de hele bevolking. De Vlaamse overheid wil ‘het samenleven in diversiteit bevorderen bij de hele bevolking’, zoals het in de eerste strategische doelstelling luidt. Tegelijk is de Vlaamse regering er zich van bewust dat een inhaaloperatie, om de bestaande achterstand en de achterstelling aan te pakken (en te voorkomen), noodzakelijk is. Deze inhaaloperatie is prioritair aan de orde op de domeinen tewerkstelling en onderwijs.
- **Een beleid op basis van gedeeld burgerschap, dat duidelijk de gemeenschappelijke waarden, die een open, verdraagzaam en democratisch Vlaanderen kenmerken, voorrang geeft.**
Expliciet dan voorheen gaat het minderhedenbeleid uit van de gemeenschappelijke waarden die een open, verdraagzame en democratische samenleving kenmerken: het respect voor de menselijke waardigheid en de realisatie van de grondrechten, de gelijkwaardigheid van ieder mens, met name de gelijkwaardigheid van man en vrouw,

---

² Sociaal-economische raad van Vlaanderen

de wederzijdse erkenning van en het wederzijds respect voor de ander, een samenleving waarin eenieder vanuit zijn of haar positie verantwoordelijkheid neemt, de scheiding van kerk en staat.

‘Gedeeld burgerschap’ benadrukt de noodzaak van sociale cohesie in onze diverse samenleving, en doet een appel op burgers om hun persoonlijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen.

- **Een beleid dat diversiteit en beleving van diversiteit in deze context (van een open, verdraagzaam en democratisch Vlaanderen) positief benadert**, zonder blind te zijn voor het onbegrip en de conflicten die diversiteit met zich mee kan brengen.

Opbouw van het strategisch plan

Deze drie beleidskeuzes vormen de rode draad doorheen dit strategisch plan.

In hoofdstuk 1 wordt de missie geformuleerd, en de achterliggende visie aangegeven.

In hoofdstuk 2 worden missie en visie vertaald in de twee strategische doelstellingen van het minderhedenbeleid.

Hoofdstuk 3 bevat de kritische succesfactoren; noodzakelijke voorwaarden voor het welslagen van de strategische doelstellingen en de daaruit voortvloeiende operationele doelstellingen en acties.

De strategische doelstellingen werden tenslotte verder geconcretiseerd in operationele doelstellingen en acties, die in hoofdstuk 4 aan bod komen.

Sommige acties geven uitvoering aan meerdere doelstellingen. Ze werden dan ook meerdere malen vermeld in het strategisch plan.

Gehanteerde begrippen

Met het vorige strategisch plan, in 1996, vond een nieuw vocabularium ingang. Het minderhedendecreet dat uit het vorige strategisch plan voortvloeide, definieerde de begrippen.

In de resonantiegroep en de plangroep werd dit begrippenkader ter discussie gesteld. Er was wel een consensus omtrent de noodzakelijkheid om de doelgroep van dit beleid te benoemen.

Dit is o.m. een voorwaarde om de vooruitgang in het “minderhedenbeleid” te kunnen meten. Daarom werden begrippen als ‘allochtoon’, ‘etnisch-culturele minderheden’ en ‘minderhedenbeleid’ ook in dit strategisch plan gehanteerd. De gebruikte begrippen werden opgenomen in het lexicon, dat bij dit strategisch plan gaat.

1 Missie en visie van het vernieuwde minderhedenbeleid

Missie

De MISSIE van het vernieuwd minderhedenbeleid wordt als volgt bepaald:

De Vlaamse Gemeenschap voert een daadkrachtig beleid, in antwoord op mondiale evoluties en op de diversiteit en ongelijkheid in de samenleving, met als effect een ‘kleurrijk Vlaanderen’ waarin alle mensen, ongeacht hun etnisch-culturele achtergrond, op grond van gelijkwaardigheid en gedeeld burgerschap, samen bouwen aan de ontwikkeling van de samenleving in al haar maatschappelijke en politieke aspecten.

In het strategisch plan van 1996 luidde de missie als volgt :

De voorwaarden creëren opdat de minderheden die legaal in ons land gevestigd zijn als volwaardige burgers aan de Vlaamse samenleving kunnen deelnemen.

De voorwaarden creëren opdat de minderheden die voorlopig in ons land verblijven met respect voor de menselijke waardigheid en de fundamentele mensenrechten binnen de Vlaamse samenleving worden onthaald, opgevangen en begeleid.

Visie

De BELEIDSVISIE ten grondslag aan de vernieuwde missie :

- *staat voor een open, verdraagzame en democratische samenleving:*
  - het respect voor de menselijke waardigheid en de realisatie van de grondrechten;
  - de gelijkwaardigheid van ieder mens, met name de gelijkwaardigheid van man en vrouw;
  - de wederzijdse erkenning van en het wederzijds respect voor de ander;
  - een samenleving waarin eenieder vanuit zijn/ haar positie verantwoordelijkheid neemt;
  - de scheiding van kerk (religieuze instituten)³ en staat⁴.

---

³ Het betreft hier de scheiding tussen de erediensten en de overheid, klassiek omschreven als de scheiding tussen kerk en staat.

⁴ In de Belgische Grondwet wordt de scheiding tussen “kerk en staat” omschreven in artikelen 19 tot en met 21:

- artikel 19: De vrijheid van eredienst, de vrije openbare uitoefening ervan, alsmede de vrijheid om op elk gebied zijn mening te uiten, zijn gewaarborgd, behoudens bestraffing van de misdrijven die ter gelegenheid van het gebruikmaken van die vrijheden worden gepleegd.
- Artikel 20: Niemand kan worden gedwongen op enigerlei wijze deel te nemen aan handelingen en aan plechtigheden van een eredienst of de rustdagen ervan te onderhouden.
- Artikel 21: De Staat heeft niet het recht zich te bemoeien met de benoeming of de installatie der bedienaren van enige eredienst of hun te verbieden briefwisseling te houden met hun overheid en de akten van deze overheid openbaar te maken, onverminderd, in laatstgenoemd geval, de gewone aansprakelijkheid inzake drukpers en openbaarmaking. Het burgerlijk huwelijk moet altijd aan de huwelijksinzegening voorafgaan, behoudens de uitzonderingen door de wet te stellen, indien daartoe redenen zijn.

- *vertrekt van 3 vaststellingen: ongelijkheid, diversiteit en mondiale evoluties*
  1. gronden van ongelijkheid:
    - de manier waarop de samenleving met de verschillen in etnisch-culturele achtergrond omgaat;
    - achterstellingmechanismen;
    - wederzijdse perceptie.
  2. elementen van diversiteit:
    - De Vlaamse samenleving is meer dan ooit een diverse samenleving. Etnisch-culturele diversiteit is slechts één vorm van diversiteit.
    - De rijkdom van diversiteit en de kansen die dit biedt. Anderzijds moet ook erkend worden dat samenleven in diversiteit met onbegrip en conflicten gepaard kan gaan. Hieraan mag het beleid niet voorbijgaan.
    - Leren omgaan met de realiteit van diversiteit en met de implicaties hiervan.
  3. de vaststelling dat Vlaanderen deel uitmaakt van een geglobaliseerd wereldsysteem en de nood aan een beleid dat hier (pro)actief en creatief mee omgaat. Het geharmoniseerde Europese asielbeleid, de EU-uitbreiding met de landen van centraal-Europa en de snelle evolutie van de communicatiemogelijkheden zijn hiervan maar enkele voorbeelden.
- *beoogt de uitbouw van een samenleving waarin*
  - eenieder op zijn eigen manier-volwaardig meebouwt aan de samenleving in al haar maatschappelijke en politieke aspecten;
  - eenieder zijn / haar verantwoordelijkheid neemt om deze deelname mogelijk te maken;
  - de etnisch-culturele diversiteit als een element van rijkdom wordt beschouwd;
  - eenieder zijn/ haar verantwoordelijkheid neemt om die rijkdom in open dialoog met en respect voor elkaar mee vorm te geven;
  - eenieder met etnisch-culturele diversiteit kan omgaan.
- *via (= overheidsbeleid)*
  - het voorkomen en bestrijden van de achterstellingmechanismen die de kansen van etnisch-culturele minderheidsgroepen in onze samenleving negatief beïnvloeden;
  - het voorkomen en wegwerken van de bestaande achterstand waarmee etnisch-culturele minderheidsgroepen te kampen hebben;
  - het aanreiken van instrumenten die de samenleving en haar voorzieningen helpen in het omgaan met de realiteit van etnisch-culturele diversiteit en al haar implicaties.
- *voert een beleid dat:*
  - inclusief , geïntegreerd en gecoördineerd is;
  - aantoonbaar resultaatgericht is.

In het strategisch plan van 1996 werd de missie vertaald in volgende kernopdrachten:

In alle domeinen waarvoor de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is de voorwaarden creëren zodat:

- *de minderheden die hier blijvend gevestigd zijn op een volwaardige wijze kunnen deelnemen aan het maatschappelijk gebeuren*
- *de vreemdelingen die hier voorlopig verblijven adequaat onthaald en degelijk en menswaardig opgevangen en begeleid worden*
- *het vreedzaam samenleven bevorderd wordt*

Met alle overheden die voor de overige domeinen bevoegd zijn onderhandelen en samenwerkingsverbanden opzetten zodat ook in die domeinen

- *een volwaardige deelname en acceptatie van de minderheidsgroepen die hier blijvend gevestigd zijn gerealiseerd wordt;*
- *een adequaat onthaal en een degelijke en menswaardige opvang en begeleiding voorzien wordt voor de vreemdelingen die hier voorlopig verblijven;*
- *het vreedzaam samenleven bevorderd wordt.*

Uitgangspunt voor deze kernopdrachten vormde volgende beleidsvisie :

Het Vlaamse minderhedenbeleid

- *vertrekt van het respect voor de menselijke waardigheid en de fundamentele mensenrechten;*
- *is een inclusief en gecoördineerd beleid;*
- *schrijft zich in in het beleid van Europa en zijn regio's;*
- *is een driesporenbeleid : een emancipatiebeleid, een onthaalbeleid en een opvangbeleid.*

2 Strategische doelstellingen

2.1 Twee strategische doelstellingen (SD)

1. Bevorderen bij de hele bevolking van het samenleven in diversiteit.
2. Realiseren van evenredige participatie en faciliteren van emancipatie van de minderheidsgroepen die in ons land gevestigd zijn.

Met **2010 als tijdperspectief**, dit conform ‘Kleurrijk Vlaanderen’ dat aangeeft waar Vlaanderen in 2010 wil staan.

*In het strategisch plan van 1996 werd de missie via volgende **strategische doelstellingen** concreet gemaakt:*

1. *Verhogen van het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak voor het voeren van een minderhedenbeleid.*
2. *Verhogen van de emancipatie en participatie van de minderheden die blijvend in ons land gevestigd zijn.*
3. *Uitwerken en operationeel maken van een onthaalbeleid voor nieuwkomers.*
4. *Voorzien voor een menswaardige opvang en begeleiding op het vlak van huisvesting, voeding, gezondheidszorg en onderwijs voor die personen die hier zonder verblijfsstatuut verblijven.*

Als tijdsperspectief werd hier 1999 vooropgesteld.

2.2 Strategische doelstelling 1: bevorderen van het samenleven in diversiteit bij de hele bevolking

Omschrijving

Het verhogen van de interculturele competentie van de *politieke en maatschappelijke instellingen*:

- houdt in dat deze instellingen:
  - in hun werking en dienstverlening uitgaan van een toenemende diversiteit, en er in slagen evenredige resultaten af te leveren voor de doelgroepen van het minderhedenbeleid, als voor de totale bevolking;
  - in hun interne samenstelling een weerspiegeling vormen van de multiculturele omgeving waarbinnen ze functioneren en het potentieel daarvan om te zetten in een verhoogde kwaliteit en uitstraling van de eigen werking.
- veronderstelt duidelijke beslissingen op het hoogste beleidsniveau van de instellingen in kwestie, een goede interne en externe communicatie hieromtrent en het uitwerken en opvolgen van een coherent pakket aan concrete maatregelen.

Het bevorderen van het samenleven in diversiteit bij de hele bevolking houdt in dat de *bevolking*:

- actief en correct geïnformeerd wordt over de feitelijke diversiteit in de samenleving. Degelijke en permanent geactualiseerde informatie helpt misverstanden bij concrete interacties vermijden en voorkomt of corrigeert vooroordelen;
- gestimuleerd wordt tot en ondersteund wordt in haar samenleven in diversiteit, in het bijzonder daar waar moeilijke externe omstandigheden zich (dreigen te) vertalen in interculturele spanningen en conflicten (bvb. in de achtergebleven wijken in de grootsteden).

Samenleven in diversiteit gaat uit van gedeeld burgerschap: gemeenschappelijke waarden die een open, verdraagzame en democratische samenleving kenmerken. Deze zijn:

1. het respect voor de menselijke waardigheid en de realisatie van de grondrechten;
2. de gelijkwaardigheid van ieder mens, met name de gelijkwaardigheid van man en vrouw;
3. de wederzijdse erkenning van en het wederzijds respect voor de ander;
4. een samenleving waarin eenieder vanuit zijn/ haar positie verantwoordelijkheid neemt;
5. de scheiding van kerk (religieuze instituten) en staat⁵.

Doelgroepen van dit beleidspoor zijn:

- de politieke en maatschappelijke instellingen, van overheid tot culturele voorzieningen, van bedrijf tot bejaardentehuis;
- de totale bevolking.

2.3 Strategische doelstelling 2: realiseren van evenredige participatie en faciliteren van de emancipatie van de minderheidsgroepen die in ons land gevestigd zijn

Omschrijving

Het realiseren van deze doelstelling:

- houdt in dat de minderheidsgroepen die legaal in ons land gevestigd zijn
  - volwaardig en in verhouding tot hun aandeel in het totale doelpubliek toegang krijgen en hebben tot alle maatschappelijke en politieke instellingen, met prioritaire aandacht voor onderwijs en tewerkstelling⁶, en dat hun evenredige participatie gewaarborgd wordt;
  - zelfredzaam zijn;
- veronderstelt een aanpak op maat van de onderscheiden doelgroepen;

---

⁵ Zie hierboven, visie.

⁶ Onderwijs en tewerkstelling worden beschouwd als de hefboomen voor evenredige participatie en volwaardige toegang op andere domeinen. Dit blijkt ook uit het evaluatieonderzoek van Prof. Martens e.a. Zie H. Verhoeven, J. Anthierens, D. Neudt en A. Martens, *Het Vlaamse Minderhedenbeleid gewikt en gewogen. Evaluatie van het Vlaamse Minderhedenbeleid (1996-2002)*, KUL, Departement Sociologie, mei 2003. p. 154

- houdt in dat voor de nieuwkomers een onthaalbeleid wordt uitgewerkt, operationeel gemaakt en geïmplementeerd, dat hen toelaat zo vlug mogelijk aan de samenleving deel te nemen;
- houdt in dat voor de mensen zonder wettig verblijfsstatuut een opvangbeleid wordt uitgewerkt, operationeel gemaakt en geïmplementeerd.

Realiseren van *evenredige participatie* houdt in dat de Vlaamse overheid:

- daar waar zelf bevoegd:
  - maatregelen treft om de (in)direct discriminerende of intimiderende drempels weg te nemen en racisme te bestrijden;
  - maatregelen neemt om de achterstand die verband houdt met hun etnisch-culturele achtergrond (versneld) weg te werken.
- voor die domeinen waarvoor ze zelf niet bevoegd is, op beide punten een stimulerend beleid voert.

Faciliteren van emancipatie houdt in dat de Vlaamse overheid een beleid voert dat:

- de etnisch-culturele minderheidsgroepen de nodige instrumenten aanreikt die hen toelaten de competenties waarover zij beschikken te versterken;
- de etnisch-culturele minderheidsgroepen stimuleert om mee structuren te beïnvloeden en zelf verantwoordelijkheid op te nemen.

Doelgroepen van dit beleidspoor zijn :

- de minderheidsgroepen zelf;
- de politieke en maatschappelijke instellingen.

3 Kritische succesfactoren en de acties die daaruit voortvloeien

3.1 Drie kritische succesfactoren (CSF's)

1. Inclusief, geïntegreerd en gecoördineerd beleid dat over de nodige middelen beschikt.
2. Expliciete voorbeeldfunctie van de Vlaamse, de provinciale en de lokale overheden.
3. Structurele betrokkenheid van de etnisch-culturele minderheden bij het Vlaamse minderhedenbeleid.

Waarbij elk van de kritische succesfactoren cruciaal wordt geacht voor de realisatie van elk van de twee strategische doelstellingen.

In het strategisch plan van 1996 werden volgende acht CSF's aangeduid :

1. *De algemene voorzieningen stimuleren om de minderheidsgroepen daadwerkelijk te bereiken en te betrekken (SD 2 – 3 en 4)*
2. *Zorg voor opleiding en vorming en voor informatie (SD 2 en 3)*
3. *De vaardigheid inzake Nederlands bevorderen (SD 1 – 2 –3)*
4. *De werkgelegenheid bevorderen voor de etnisch-culturele minderheidsgroepen die hier legaal verblijven ((SD 2)*
5. *De eigen organisaties van de etnisch-culturele minderheidsgroepen die hier legaal verblijven ondersteunen (SD 1 – 2 –3)*
6. *De integratie van beleidsstructuren bevorderen (SD 1 – 3 –4)*
7. *De publieke opinie sensibiliseren (SD 1 – 2 – 3 - 4)*
8. *De interculturele interactie in het dagdagelijks samenleven bevorderen (SD 1 – 2 –3)*

Een 9^e CSF 'Minderheden die hier definitief verblijven als volwaardige gesprekspartner betrekken bij het voorbereiden, uitvoeren, opvolgen en evalueren van het beleid' diende meegenomen in de verdere afhandeling van de werkzaamheden betreffende de herstructurering van adviescommissies.

Gepleit werd ook om doorheen alle acties in het kader van het Vlaamse minderhedenbeleid de jongeren als prioritaire doelgroep aan te duiden én om systematisch aandacht te hebben voor het voorkomen en bestrijden van discriminatie en het bevorderen van de wederzijdse communicatie.

3.2 Acties die voortvloeien uit de eerste kritische succesfactor

Actie nr. 1

De Vlaamse overheid beschikt uiterlijk op 1 januari 2006 over een vernieuwd operationeel instrumentarium voor het voeren van een gecoördineerd en inclusief minderhedenbeleid. Dit instrumentarium doet aan beleidsontwikkeling en staat in voor de aansturing, monitoring, en evaluatie van het gevoerde beleid.

Omschrijving

Het voeren van een inclusief, geïntegreerd en gecoördineerd beleid dat over de nodige middelen beschikt, is aangeduid als een eerste kritische succesfactor. Als we het gevoerde minderhedenbeleid in Vlaanderen bekijken, merken we dat de coördinatie, monitoring en evaluatie van dit beleid in de praktijk ondermaats is. Naast de minister die bevoegd is voor de coördinatie (politieke niveau) is er een coördinerende commissie (de interdepartementale commissie etnisch-culturele minderheden – ICEM) (administratieve niveau) verantwoordelijk voor de coördinatie en opvolging. Deze functioneert nauwelijks. ICEM heeft onvoldoende mogelijkheden om haar taak uit te voeren. De ondersteuning, de mensen, de middelen en de tijd ontbreken⁷.

Het uittekenen van een vernieuwd instrumentarium dat vanuit een gemeenschappelijk kader, gecoördineerd, op elkaar afgestemd en met ankerpunten naar de Europese en internationale context, aan beleidsontwikkeling doet en instaat voor de aansturing, gegevensverzameling⁸, monitoring en evaluatie van dit beleid en het voorzien van de nodige instrumenten (personeel, structuren ...) om dit beleid te realiseren is dan ook een eerste strategische actie van het vernieuwd minderhedenbeleid⁹.

Eén belangrijk aspect hierbij is het verwerven van bijkomende kennis over de doelgroepen van het minderhedenbeleid. Hierbij zou Vlaanderen zich kunnen spiegelen aan Nederland, waar al sinds 1988 (twee)jaarlijks de positie van de grootste vier etnisch-culturele minderheidsgroepen op verschillende domeinen in kaart worden gebracht¹⁰. Zo'n herhaaldelijk onderzoek naar de sociaal-economische en de sociaal-culturele positie van de etnisch-culturele minderheden is meteen een belangrijk beleidsinstrument.

Een belangrijke toetsteen voor het vernieuwd instrumentarium is de mate waarin het toelaat 'nieuwe' gerechtvaardigde maatschappelijke noden en behoeften van etnisch-culturele minderheden op te sporen en te vertalen in beleidsmaatregelen.

Indexen

CSF1: inclusief, geïntegreerd en gecoördineerd beleid dat over de nodige middelen beschikt.

---

⁷ H. Verhoeven, J. Anthierens, D. Neudt en A. Martens, *Het Vlaamse Minderhedenbeleid gewikt en gewogen. Evaluatie van het Vlaamse Minderhedenbeleid (1996-2002)*, KUL, Departement Sociologie, mei 2003. p. 150 e.v.

⁸ Hierbij zou prioriteit moeten gegeven worden aan het verwerken en bundelen van de beschikbare gegevens.

⁹ Ter illustratie: in het beleidsdomein onderwijs zijn er omwille van gebrekkige registratie tot op heden geen gegevens voorhanden die informatie opleveren over de positie van etnisch-culturele minderheden in het onderwijs. Voor de positiebepaling blijft men afhankelijk van meer ruwe gegevens, gebaseerd op de nationaliteit van leerlingen. Van zodra iemand de Belgische nationaliteit verwerft, wordt de etnisch-culturele herkomst bijgevolg onherkenbaar. Hierdoor is het quasi onmogelijk om gegronde uitspraken te doen over de onderwijspositie van etnisch-culturele minderheden.

¹⁰ H. Verhoeven, J. Anthierens, D. Neudt en A. Martens, *Het Vlaamse Minderhedenbeleid gewikt en gewogen. Evaluatie van het Vlaamse Minderhedenbeleid (1996-2002)*, KUL, Departement Sociologie, mei 2003. p. 153

Prestaties, acties en instrumenten

1. De Vlaamse overheid werkt – via de interdepartementale commissie etnisch-culturele minderheden (ICEM) en (het kenniscentrum binnen) de administratie planning en statistiek van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (kenniscentrum APS) – tegen 1 januari 2005 een voorstel uit om te komen tot een algemeen aanvaard en betrouwbare kader voor de registratie van gegevens over de positie van etnisch-culturele minderheden in de samenleving. Dit kan ook door te investeren in het verzamelen van bijkomende gegevens die de identificatie van de doelgroepen in de bestaande gegevensbanken mogelijk maken. Sectorale registratiesystemen worden afgestemd op dit algemeen kader.
2. De Vlaamse overheid ontwikkelt –via ICEM en het kenniscentrum APS - tegen 1 januari 2005 een coherente onderzoeksstrategie op lange termijn voor een betrouwbare en continue inventarisatie van de positie van etnisch-culturele minderheden op de verschillende domeinen en reserveert voldoende middelen voor de uitvoering ervan.
3. De Vlaamse overheid ontwikkelt in haar vernieuwde administratie, voortbouwend op de ervaringen van de interdepartementale commissie etnisch-culturele minderheden (ICEM), een permanente structuur voor het coördineren van het minderhedenbeleid. De Vlaamse overheid creëert of ondersteunt een instantie die belast wordt met het periodiek evalueren en de monitoring van het minderhedenbeleid. Plan van aanpak met timing voor 1 januari 2005.

Actie nr. 2

De Vlaamse overheid stimuleert en ondersteunt provinciale en gemeentelijke overheden om een gecoördineerd en inclusief minderhedenbeleid te voeren afgestemd op het Vlaamse beleidskader.

Omschrijving

De zoektocht naar het samenleven op basis van verschil stelt zich het scherpst op die plaatsen waar de concentraties van etnisch-culturele minderheden het grootst zijn en waar de verschillen het meest zichtbaar aanwezig zijn. Dit is inzonderheid het geval in de grote steden. Bij het voeren van een gecoördineerd, inclusief en integraal minderhedenbeleid kan de Vlaamse overheid bijgevolg niet om de stad heen en heeft zij de taak het lokale beleid te faciliteren. Stedenbeleid en minderhedenbeleid hangen dan ook nauw met elkaar samen.

Niet alle etnisch-culturele minderheden leven evenwel in onze (grote) steden. Ook buiten de stad worden de mensen in toenemende mate gevat door het samenleven in diversiteit. Dit houdt in dat het minderhedenbeleid méér moet zijn dan een (grote) stedenbeleid en naast de focus op de stad ook voldoende aandacht moet hebben voor het samenleven in diversiteit buiten de stad.

De lokale overheid, zeker in de steden, moet over de instrumenten beschikken om een gecoördineerd en inclusief lokaal minderhedenbeleid te kunnen voeren. Hiertoe moet ze de regie over dit beleid kunnen voeren, hiervoor een mandaat krijgen en over de nodige middelen kunnen beschikken. De Vlaamse overheid zal hierover het debat met de lokale besturen aangaan.

Indexen

CSF1: inclusief, geïntegreerd en gecoördineerd beleid dat over de nodige middelen beschikt

Actie nr. 3

De Vlaamse overheid zet samenwerkingsverbanden op met de federale overheid voor die domeinen waarvoor de federale overheid bevoegd of mede-bevoegd is

Omschrijving

Op heel wat beleidsdomeinen is er een zeer complexe bevoegdheidsverdeling tussen Federale overheid en Vlaamse overheid. Op deze domeinen wil de Vlaamse overheid haar eigen bevoegdheden uitputten, en de Federale overheid uitnodigen om mee het minderhedenbeleid te realiseren. Het succes van het minderhedenbeleid hangt dan ook mee af van de afspraken die met de Federale overheid kunnen gemaakt worden.

De Federale overheid is bevoegd voor het al dan niet toekennen van een verblijfsstatuut, en dus ook voor het uitwijzingsbeleid t.a.v. mensen zonder wettig verblijf. De federale overheid is mee bevoegd voor het gezondheidsbeleid¹¹, tewerkstellingsbeleid, en regelt de onderwijsplicht. In al deze domeinen zijn afspraken met tussen Federale en Vlaamse overheid wenselijk. De Vlaamse overheid heeft ook uitdrukkelijke verwachtingen t.a.v. de Federale overheid. Zo pleit de Vlaamse overheid voor een billijk spreidingsbeleid t.a.v. asielzoekers.

Indexen

CSF1 : inclusief, geïntegreerd en gecoördineerd beleid dat over de nodige middelen beschikt

---

¹¹ Zo is met name een samenspel tussen preventieve én curatieve gezondheidszorg een noodzakelijke voorwaarde voor een geslaagd preventiebeleid. Geen sinecure wanneer de Federale overheid verantwoordelijk is voor de curatieve gezondheidszorg, en de Vlaamse overheid voor de preventieve gezondheidszorg.

4 Operationele doelstellingen

4.1 Overzicht van de operationele doelstellingen (OD)

Strategische doelstelling 1 geoperationaliseerd

OD 1: Tegen 2010 is er een grotere diversiteit in de ontmoeting en gemeenschapsvorming van en tussen bevolkingsgroepen, in het bijzonder in het middenveld en in het onderwijs.

OD 2: In 2010 zijn de Vlaamse overheid en de door haar gesubsidieerde maatschappelijke instellingen en voorzieningen dusdanig georganiseerd dat ze goed kunnen omgaan met diversiteit. Dit vertaalt zich in (1) een personeelsbeleid dat leidt tot een evenredige vertegenwoordiging van etnisch-culturele minderheden op de arbeidsmarkt; (2) een verankering van het proces van interculturalisering in de structuur en cultuur van de organisatie; (3) een communicatiebeleid dat een representatief beeld geeft van etnisch-culturele diversiteit en in (4) een dienstverlening op maat van de gebruiker.

OD 3: In 2010 stimuleert en begeleidt de Vlaamse overheid de media om aandacht te hebben voor zowel de participatie van etnisch-culturele minderheden in de media als voor een correcte en inclusieve beeldvorming over de etnisch culturele diversiteit in de samenleving . De openbare media wordt hier in het bijzonder op aangesproken. De Vlaamse overheid informeert de hele bevolking over het door haar gevoerde minderhedenbeleid.

Strategische doelstelling 2 geoperationaliseerd

OD 4: In 2010 is de achterstand van etnisch-culturele minderheden inzake deelname aan het arbeidsproces in belangrijke mate weggewerkt. Dit blijkt onder meer uit het feit dat zij niet langer oververtegenwoordigd zijn in de werkloosheid.

OD 5: In 2010 is er een merkbare stijging van het aantal etnisch-culturele minderheden dat toegeleid is naar passende trajecten gericht op zelfstandig ondernemerschap.

OD 6: In 2010 is de toegang tot en de evenredige deelname aan alle vormen van onderwijs verder verhoogd.

OD 7: In 2010 zijn onderwijsaanbod en –strategieën verder aangepast aan de diversiteit van leerlingen en cursisten met het oog op een verbeterde in-, door- en uitstroom en op verbeterde kansen op de arbeidsmarkt.

OD 8: In 2010 is de evenredige participatie aan het schoolbeleid verhoogd.

OD 9: In 2010 realiseren de etnisch-culturele minderheden in gelijke mate als de totale bevolking hun rechten op menswaardig wonen en op preventieve gezondheidszorg, hebben ze toegang tot het meest gepaste welzijnsaanbod en het gediversifieerde jeugd- en cultuuraanbod, en het sportaanbod dat voldoende bekend is.

OD 10: De Vlaamse overheid stimuleert het actief burgerschap van de etnisch culturele minderheden. Daartoe maken de etnisch-culturele minderheden in 2010 in gelijke mate als de hele bevolking, als individu gebruik van de bestaande inspraakkanalen in het beleid, beschikt het verenigingsleven van gevestigde etnisch-culturele minderheden in 2010 over specifieke inspraakkanalen op de verschillende beleidsniveaus en in de verschillende beleidsdomeinen en wordt het verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden in 2010 ondersteund om haar rol als belangenbehartiger en beleidsadviseur op te nemen.

OD 11: In 2010 worden alle vreemdelingen die nieuw toekomen in onze samenleving adequaat onthaald.

OD 12: In 2010 kunnen mensen zonder wettig verblijf hun rechten effectueren en worden ze georiënteerd naar een zinvol toekomstperspectief.

4.2 Operationele doelstellingen en acties bij strategische doelstelling 1: Het bevorderen van het samenleven in diversiteit bij de hele bevolking

OD1: Tegen 2010 is er een grotere diversiteit in de ontmoeting en gemeenschapsvorming van en tussen bevolkingsgroepen, in het bijzonder in het middenveld en in onderwijs.

Situering¹²

Samenleven in diversiteit: zoeken naar cohesie!

Vlaanderen anno 2004 wordt gekenmerkt door een nog toenemende diversiteit. Die diversiteit, ook etnisch-culturele diversiteit, lijkt van onze samenleving een gefragmenteerde samenleving te maken, waarin iedere cohesie zoek is. Collectieve zekerheden, versterkt door het behoren tot dezelfde religie of levensbeschouwing en tot dezelfde zuil, ruimen plaats voor individuele keuzes. Het lijkt er vandaag op dat de markt de enige plek is waar alle verschillen samenhangen, waar een ontzettend gevarieerd aanbod ingaat op een uiterst gevarieerde vraag. De nieuwe uitdaging bestaat er in op zoek te gaan naar nieuwe registers van samenhang en regulering die sociale zingeving en duiding kunnen leveren voor zeer gediversifieerde en pluralistische sociale praktijken. Het is een zoektocht naar nieuwe vormen van sociale cohesie, waarbij diversiteit, verschil, prominent aanwezig is.

Bij deze zoektocht zijn er twee bakens die de richting aangeven. Twee bakens die meteen ook twee uitgangspunten van het vernieuwde minderhedenbeleid zijn:

- Gedeeld burgerschap in een open, verdraagzaam en democratisch Vlaanderen
- (in deze context) maximale ruimte voor (interculturele) dialoog en debat

Gedeeld (actief) burgerschap in een open, verdraagzaam en democratisch Vlaanderen

De zoektocht naar het samenleven in diversiteit, naar nieuwe vormen van sociale cohesie, start niet in het ijle. Gedeeld burgerschap veronderstelt loyaliteit met de samenleving waarin men leeft, minimaal loyaliteit aan de spelregels van een open, verdraagzame en democratische samenleving. We benoemden ze in dit strategisch plan al eerder:

- het respect voor de menselijke waardigheid en de realisatie van grondrechten
- de gelijkwaardigheid van ieder mens, men name de gelijkwaardigheid van man en vrouw
- de wederzijdse erkenning van en het wederzijds respect voor de ander
- een samenleving waar iedereen vanuit zijn of haar positie verantwoordelijkheid neemt
- de scheiding van staat en religie.

De overheid en medeburgers dienen burgers te beschouwen als zelfstandige, capabele burgers en hen met respect te behandelen. In de relatie tussen burgers onderling en tussen overheid en burgers is vertrouwen een sleutelwoord. Elke burger wordt beschermd door de wet en geniet binnen de grenzen van de wet vrijheid van denken en handelen. Elke burger heeft gelijke rechten en plichten.

---

¹² Gebaseerd op: De Rynck F. (hoofdredactie) e.a., De eeuw van de stad. Over stadsrepublieken en rastersteden, Brussel, 2003; Loobuyck, P., *Vlaanderen, België en Europa als 'immigratiesamenlevingen': enkele consequenties*, website CIE; Forum, instituut voor multiculturele ontwikkeling, *perspectieven op integratiebeleid*, Utrecht, 2004; Stichting De Wijk, *'Mythes en Mores', Intercultureel samenleven en de betekenis van bewonersinitiatieven*, Amsterdam, 2003; Forum, instituut voor multiculturele ontwikkeling, *Gedeeld burgerschap in de multiculturele samenleving*, Utrecht, 2003

Gedeeld (actief) burgerschap impliceert “loyaliteit en (lots)verbondenheid, en vraagt om solidariteit ten aanzien van de democratische omgangsvormen, betrokkenheid bij de ordening van de (lokale) samenleving, zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Gedeeld burgerschap veronderstelt een zekere mate van binding van burgers aan elkaar, aan het recht en de staat door in gezamenlijkheid actief te participeren en gedeelde verantwoordelijkheid te nemen voor maatschappelijke problemen”¹³. “Er kan een gevoel van lotsverbondenheid ontstaan omdat mensen in dezelfde straat wonen, met elkaar op de werkvloer aan de slag moeten, kinderen in dezelfde school hebben of dezelfde instituties delen. Elk vanuit zijn of haar eigen religieuze of culturele achtergrond kan zich op een gelijke manier burger van een samenleving voelen en zich willen inzetten voor een gemeenschappelijk doel: de verbetering van de samenleving waarin verschillende culturen kunnen aarden”¹⁴

De overheid heeft in deze een dubbele rol: enerzijds de spelregels van een open, verdraagzame en democratische samenleving afdwingen, anderzijds gedeeld (actief) burgerschap stimuleren¹⁵.

Eén van de basisvoorwaarden voor een succesvol samenleven in diversiteit is de aanwezigheid van voldoende vertrouwen. De wil tot burgerschap, ook van etnisch-culturele minderheden, moet worden herkend en toegejuicht¹⁶.

Maximale ruimte voor (interculturele) dialoog en debat

Samenleven in diversiteit veronderstelt loyaliteit t.a.v. een aantal normen en waarden, en een wederzijds engagement van burger en overheid. Toch zijn ook de talrijke ongeschreven gemeenschappelijke normen en waarden in het publieke domein van belang voor de sociale cohesie.

De overheid moet deze dialoog, deze confrontatie op lokaal niveau (wijkniveau) faciliteren teneinde duidelijkheid over gedeelde normen en waarden te verkrijgen. Dit faciliteren houdt in dat burgers ondersteund worden, dat ze kunnen leren omgaan met diversiteit. Dit faciliteren houdt ook in dat groepen, die kampen met achterstand en achterstelling, extra ondersteund worden (zie verder, OD 10)

Minderhedenbeleid en stedenbeleid

De zoektocht naar nieuwe vormen van sociale cohesie stelt zich het scherpst op die plaatsen waar de etnisch-culturele minderheden prominent aanwezig zijn, waar de verschillen het meest zichtbaar aanwezig zijn, en waar diversiteit tot onbehagen, onbegrip en conflict kan leiden. Dit is het geval in de (grote)steden. Bij het voeren van een gecoördineerd, inclusief en integraal minderhedenbeleid kan de Vlaamse overheid bijgevolg niet om de stad heen en heeft zij de taak het stedelijke beleid mogelijk te maken. Stedenbeleid en minderhedenbeleid hangen dan ook nauw met elkaar samen.

Niet alle etnisch-culturele minderheden leven evenwel in onze (grote) steden. Ook buiten de stad worden de mensen in toenemende mate gevat door het samenleven in diversiteit. Dit houdt in dat het minderhedenbeleid méér moet zijn dan een (grote) stedenbeleid en naast de focus op de stad ook voldoende aandacht moet hebben voor het samenleven in diversiteit buiten de stad.

---

¹³ Forum, instituut voor multiculturele ontwikkeling, *Gedeeld burgerschap in de multiculturele samenleving*, Utrecht, 2003, p. 18

¹⁴ Loobuyck, P., *Vlaanderen, België en Europa als ‘immigratiesamenlevingen’: enkele consequenties*, website Centrum voor Islam in Europa, p. 7

¹⁵ In dit komt het stimuleren van gedeeld (actief) burgerschap aan bod, waar het de etnisch-culturele minderheden betreft, zie verder bij operationele doelstelling 9

¹⁶ Forum, instituut voor multiculturele ontwikkeling, *perspectieven op integratiebeleid*, Utrecht, 2004, p. 4

Acties

Om deze eerste operationele doelstelling te realiseren, zijn onder meer volgende acties aangewezen:

1. De Vlaamse overheid neemt in overleg met de lokale besturen het initiatief om voor eind 2006 een aangepast planningsinstrumentarium te ontwikkelen voor ruimtelijke planning en huisvesting, waarin mogelijkheden tot interculturele ontmoeting centraal staan en gettovorming en de vorming van gated communities¹⁷ wordt voorkomen.
2. Op basis van de ervaringen van de lokale besturen zal de Vlaamse overheid voor 1 januari 2006, samen met de lokale besturen een gecoördineerd beleid ontwikkelen om de lokale besturen te ondersteunen en te stimuleren om alle vormen van ‘alledaagse cultuur’ te documenteren.
3. Op basis van de ervaringen van de lokale besturen zal de Vlaamse overheid voor 1 januari 2006, samen met de lokale besturen een gecoördineerd beleid ontwikkelen om de lokale besturen te ondersteunen om constructieve en creatieve confrontaties en dialoog tussen bewoners, tussen gemeenschappen en tussen levensbeschouwingen vorm te geven.
4. De Vlaamse overheid beschikt tegen 1 januari 2006 over een beleid waardoor de dialoog en de ontmoeting tussen de verschillende levensbeschouwingen gefaciliteerd wordt, bv. door de oprichting of ondersteuning van een universitair centrum.
5. Voor 1 januari 2007 bepaalt de Vlaamse overheid de opdrachten in het minderhedenbeleid van sectoren die actief zijn op het domein van de samenlevingsopbouw (o.a. minderhedensector en het maatschappelijk opbouwwerk¹⁸), en geeft ze verder vorm aan de verhouding tussen deze sectoren en de lokale, provinciale en Vlaamse overheid.
6. Opzetten van projecten met een focus op antidiscriminatie en/of antiracisme en/of samenleven in diversiteit. Deze projecten zijn zowel gericht naar leerlingen als naar personeelsleden (voorbeelden zijn: peer-learning projecten, twinningsprojecten, school zonder racisme, ...)

Acties die onder andere operationele doelstelling passen, maar eveneens bijdragen tot de realisatie van deze operationele doelstelling:

- De Vlaamse overheid garandeert iedere vreemdeling die zich met duurzaam perspectief in ons land vestigt, binnen het jaar na inschrijving in het bevolkingsregister, een inburgeringstraject op maat.
- De Vlaamse overheid ondersteunt de lokale overheden om een aangepast onthaal te voorzien voor wie geen aanspraak kan maken op een inburgeringstraject.

---

¹⁷ Gated communities schermen zich af tegen de rest van de maatschappij (door mentale en metalen hekken vb) – ‘getto’ daar waar mensen ruimtelijk geen keuzemogelijkheid hebben, daardoor verhinderd worden in de noodzakelijke interactie en in zijn doorgedreven vorm via negatieve selectiemechanismen resulteert in segregatie.

¹⁸ Ook lokale besturen zelf en de sociaal artistieke sector zijn op dit domein actief.

OD 2: In 2010 zijn de Vlaamse overheid en de door haar gesubsidieerde maatschappelijke instellingen en voorzieningen dusdanig georganiseerd dat ze goed kunnen omgaan met diversiteit. Dit vertaalt zich in (1) een personeelsbeleid dat leidt tot een evenredige vertegenwoordiging van etnisch-culturele minderheden op de arbeidsmarkt; (2) een verankering van het proces van interculturalisering in de structuur en cultuur van de organisatie; (3) een communicatiebeleid dat een representatief beeld geeft van etnisch-culturele diversiteit en in (4) een dienstverlening op maat van de gebruiker.

Situering

Het bevorderen van het samenleven op basis van verschil houdt ook in dat de Vlaamse overheid een beleid voert gericht op interculturalisering van zichzelf en haar diensten¹⁹ en van alle maatschappelijke en politieke voorzieningen en instellingen – zowel privaat als publiek - die ze subsidieert. De aandacht voor interculturalisering situeert zich in het algemeen beleid en dient daar volwaardig in geïntegreerd te worden.

Interculturalisering situeert zich op 4 domeinen:

- personeel;
- bestuur/ beleid: intercultureel management;
- communicatie (indirecte en directe communicatie) ;
- producten en gebruikte methodes met als toetssteen de gebruiker(s).

De Vlaamse overheid werkt hiertoe een geschikt instrumentarium uit om de interculturalisering tot stand te brengen. Dit kan via een waaier van maatregelen: gaande van afdwingbare regelgeving in elk van de sectoren, ondersteunende sectorale maatregelen, enz. tot specifieke sectoroverstijgende initiatieven. Bij de keuze van de maatregelen zal ook rekening gehouden worden met de aard van de instelling of voorziening, rekening houdend met de relatie tussen de Vlaamse overheid en de betrokken instelling of voorziening. De gekozen maatregelen zouden immers in conflict kunnen zijn met de rechten en vrijheden die o.a. door de Belgische grondwet gegarandeerd worden. Een inclusieve, geïntegreerde en gecoördineerde aanpak is ook hier het uitgangspunt.

Acties

Voor het realiseren van deze operationele doestellingen zijn acties op de volgende 4 domeinen van essentieel belang:

1. De Vlaamse overheid²⁰ en de door haar gesubsidieerde maatschappelijke en politieke voorzieningen en instellingen voeren een dusdanig personeelsbeleid dat de samenstelling van het personeel in toenemende mate – en op alle niveaus van de organisatie – de etnisch-culturele samenstelling van de bevolking weerspiegelt.

---

¹⁹ Met inbegrip van Vlaamse Openbare Instellingen, (VRT, SERV, VLOR, VHM, Kind en Gezin, enz) en van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

²⁰ Cfr. Kritische succesfactor: voorbeeldfunctie van de overheid.

2. De Vlaamse overheid en de maatschappelijke en politieke voorzieningen en instellingen voeren een aantoonbaar en effectief intercultureel management.
3. De Vlaamse overheid en de maatschappelijke en politieke voorzieningen en instellingen voeren een communicatiebeleid dat een representatief beeld geeft van etnisch-culturele diversiteit en dat op maat is van het beoogde doelpubliek. Er wordt rekening gehouden met zowel de directe als indirecte communicatie (vb. beeldvorming die je meegeeft via folders, onthaal, enz.)
4. De Vlaamse overheid en de maatschappelijke en politieke voorzieningen en instellingen bieden hun hulp- en dienstverlening op die wijze aan zodat de gebruikte methoden en de aangeboden producten aangepast zijn op maat van etnisch-culturele minderheden.

Bovendien zijn volgende 2 sectoroverstijgende ondersteunende acties eveneens belangrijk:

- De Vlaamse overheid ontwikkelt tegen 1 januari 2007 een instrumentarium dat overheden, voorzieningen en instellingen ondersteunt bij het doorvoeren van interculturalisering. Het verwerven en verspreiden van kennis, het (helpen) ontwikkelen van deskundigheden en het verwerven van interculturele competenties zijn hierbij cruciaal²¹.
- De functies van informatie, advies, vorming en pleitbezorging inzake vreemdelingenrecht worden opgenomen als component van interculturaliseringsprocessen.

---

²¹ Bij de ontwikkeling van dit instrumentarium wordt tevens nagegaan hoe de huidige actoren m.b.t. interculturalisering (o.m. de minderhedensector) zich tot dit instrumentarium zullen verhouden.

OD 3: In 2010 stimuleert en begeleidt de Vlaamse overheid de media om aandacht te hebben voor zowel de participatie van etnisch-culturele minderheden in de media als voor een correcte en inclusieve beeldvorming over de etnisch culturele diversiteit in de samenleving . De openbare media wordt hier in het bijzonder op aangesproken.

De Vlaamse overheid informeert de hele bevolking over het door haar gevoerde minderhedenbeleid.

Situering

Het bevorderen van het samenleven in verschil houdt ook in dat binnen de algemene mediacommunicatie de diversiteit van de samenleving (zoveel mogelijk) zichtbaar of merkbaar is. Dit geldt zowel voor publieke als private media-actoren, voor kranten, tijdschriften, radio- en televisie-omroepen, productiehuisen, internetproviders, enz.. Dit promoot – op een natuurlijke en inclusieve manier – een beeld van de samenleving als een diverse gemeenschap (niet enkel etnisch-cultureel, maar ook in andere opzichten vb. geslacht, handicap,...), zonder connotatie met problemen, en draagt zo bij aan de realisatie van het ‘samenleven in diversiteit’ (SD1).

Verder is het belangrijk dat de mediacommunicatie omtrent etnisch-culturele groepen en het samenleven in diversiteit (met name het actualiteitsaanbod) gekenmerkt wordt door evenwichtige informatie en beeldvorming. Dit gaat zowel om feiten als om bijvoorbeeld (al dan niet bewuste) associaties. Zo kunnen vooroordelen en stereotypen over minderheidsgroepen en over het samenleven van verschillende groepen bestreden worden i.p.v. versterkt. Op die manier vergroot het draagvlak voor het samenleven in diversiteit²².

Tenslotte is het ook essentieel dat de overheid over het samenleven in diversiteit en het gevoerde minderhedenbeleid communiceert, ook (indien nodig specifiek) naar de etnisch-culturele minderheden. Ook dit draagt bij tot een groter draagvlak voor het samenleven in diversiteit.

Acties

Voor het realiseren van deze operationele doelstelling zijn onder meer volgende acties van belang:

1. De Vlaamse overheid voorziet voor 1 januari 2006 in een instrumentarium dat op permanente basis de verbetering van de beeldvorming over en participatie van etnisch-culturele minderheden in de media stimuleert. Dit instrumentarium kan dan stimuleren dat:
  - In mediaproducten de diversiteit van de samenleving systematisch zichtbaar is ;
  - Personen uit verschillende etnisch-culturele groepen actief participeren aan de media
  - De media in hun producten een representatief beeld geven van de verschillende etnisch-culturele groepen en hun samenleven
2. In haar mediabeleid bewaakt de Vlaamse overheid de diversiteit van het medialandschap en ziet ze er op toe dat minderhedenmedia gelijke toegang vinden tot dit landschap.

---

²² Uit respect voor de persvrijheid moet de overheid zich op dit terrein omzichtig bewegen.

3. Om meer allochtonen in mediafuncties in te kunnen zetten ondersteunt de Vlaamse overheid aangepaste beroepsopleidingen (met name in combinatie tewerkstelling en opleiding) en zal ze erop toezien dat de toegang tot alle opleidingen structureel voorzien wordt.
4. De Vlaamse overheid zal de databank allochtone deskundigen tweejaarlijks laten updaten en uitbreiden.
5. De Vlaamse overheid zal het erkende verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden stimuleren tot het voeren van een media- en communicatiebeleid.
6. De Vlaamse overheid zal de netwerkvorming tussen media-actoren en allochtonen/allochtone verenigingen faciliteren.
7. De openbare omroep heeft blijvende aandacht voor diversiteit, voorziet hiervoor zelf in het nodige instrumentarium en in de evaluatie van dit instrumentarium.
8. Het programma-aanbod van de openbare omroep bevat programma's waarin de multiculturele samenleving expliciet aanbod komt (vb. ontspanningsprogramma's, soaps).
9. De Vlaamse overheid informeert de bevolking over het samenleven in diversiteit en het minderhedenbeleid.

4.3 Operationele doelstellingen en acties bij strategische doelstelling 2: realiseren van evenredige participatie en faciliteren van de emancipatie van de minderheidsgroepen die in ons land gevestigd zijn.

Inleiding

Instellingen en organisaties die een positie hebben waarin zij maatschappelijke goederen verdelen dienen onverminderde inspanningen te leveren om de etnisch - culturele minderheden te bereiken en dezelfde kwaliteit (op maat van de gebruiker) van dienstverlening aan te bieden, met evenredigheid en evenwaardige kwaliteit als einddoel. Algemeen als het kan, categoriaal als het moet. Dit betekent uiteraard dat een inclusief minderhedenbeleid veronderstelt dat je ook op zoek gaat naar drempels die een volwaardige toegankelijkheid en kwalitatieve dienstverlening verhinderen.

Met het bepalen van een specifieke operationele doelstelling (OD3) onder SD1 rond interculturalisering van de overheid en de door haar gesubsidieerde instellingen en voorzieningen, kreeg het wegwerken van drempels reeds ruime aandacht. Bij het uitwerken van deze 3^e operationele doelstelling werd expliciet gesteld dat een beleid gericht op interculturalisering tegelijkertijd op 4 domeinen vorm moet krijgen:

- personeel
- bestuur/ beleid: intercultureel management
- communicatie (indirecte en directe communicatie)
- producten en gebruikte methodes met als toetssteen de gebruiker(s)

Vooraf het vierde domein “producten en gebruikte methodes met als toetssteen de gebruikers (ook de potentiële gebruikers), heeft heel wat gevolgen voor de verdere definiëring van operationele doelstellingen en acties binnen de tweede strategische doelstelling. Vele acties gericht op het bestrijden van de maatschappelijke achterstandspositie en/of achterstelling en gericht op het wegwerken van drempels om volwaardig aan het maatschappelijk leven te kunnen participeren, situeren zich op dit vierde domein van interculturalisering, vermits er naar gestreefd wordt dat etnisch-culturele minderheden op dezelfde voet en in gelijke mate als autochtonen deel hebben aan de schaarse maatschappelijke goederen (huisvesting, onderwijs, werk, enz.), gebruik maken van deze voorzieningen en hun maatschappelijke rechten kunnen laten gelden

Onderwijs en tewerkstelling worden algemeen gezien als de belangrijkste hefboomen voor evenredige participatie en volwaardige toegang op andere domeinen. In haar beslissing m.b.t. het beleidskader voor een vernieuwd minderhedenbeleid heeft de regering deze visie onderschreven. Aansluitend bij deze visie worden er onder de tweede strategische doelstellingen enkel operationele doelstellingen geformuleerd voor deze speerpuntsector.

De andere sectoren worden gebundeld in één operationele doelstelling.

Voor alle sectoren worden de acties naar voor geschoven die cruciaal zijn willen we de volwaardige deelname van etnisch-culturele minderheden aan onze samenleving realiseren door bestaande achterstand en/of achterstelling te bestrijden en drempels weg te werken.

Via informerende en sensibiliserende activiteiten mee ondersteunen van het actief bestrijden van racisme en discriminatie is een essentieel onderdeel van een beleid gericht op het realiseren van evenredige participatie. Via het geëigende instrumentarium de nodige initiatieven nemen om op die manier racisme en discriminatie actief te bestrijden is dan ook voor elke sector een belangrijke actie onder SD 2.

OD 4: In 2010 is de achterstand van etnisch-culturele minderheden inzake deelname aan het arbeidsproces in belangrijke mate weggewerkt. Dit blijkt onder meer uit het feit dat zij niet langer oververtegenwoordigd zijn in de werkloosheid

Situering

Met het decreet houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt van 8 mei 2002 beschikt de Vlaamse overheid over een krachtig instrument om OD5 te realiseren. Dit decreet, dat Europese non-discriminatie richtlijnen omzet in Vlaamse regelgeving, wil de behandeling als gelijke waarborgen waarbij iedere vorm van discriminatie op grond van geslacht, zogenaamd ras, etniciteit, nationaliteit, e.d. voorkomen wordt op de terreinen beroepskeuzevoorlichting, beroepsopleiding, loopbaanbegeleiding en arbeidsbemiddeling, evenals op het terrein van de arbeidsvoorwaarden voor het overheids- en onderwijspersoneel. Daarnaast bevestigt het decreet het doel van evenredige participatie op de Vlaamse arbeidsmarkt (waarmee verder wordt gegaan dan wat de Europese richtlijnen vragen), moedigt het ondernemingen aan om tot een beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit over te gaan, voorziet het in opvolging en onafhankelijke toetsing van het decreet, in klachtenbehandeling en de mogelijkheid tot sancties.

De doelstelling van evenredige arbeidsdeelname van etnisch-culturele minderheden is ook opgenomen in het Pact van Vilvoorde en wordt hier vertaald in volgende 3 objectieven:

1. een substantiële vermindering van de kloof in de werkzaamheidsgraad;
2. wegwerken van oververtegenwoordiging in de werkloosheid;
3. evenredige kans om aangeworven te worden bij de invulling van vacatures

Acties

Voor het realiseren van deze operationele doelstelling zijn onder meer volgende acties van belang:

1. Zowel op macroniveau (o.a. de structurele projecten van de sociale partners en van de eigen organisaties van kansengroepen, het inwerkingsbeleid), op mesoniveau (o.a. het diversiteitsluik van de sectorconvenants) als op microniveau (o.a. de diversiteitsplannen en beste praktijken in ondernemingen, (openbare) instellingen en lokale besturen) zijn binnen het Vlaamse beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit de etnisch-culturele minderheden één van de prioritaire kansengroepen.
2. Voor het bereiken van doelstellingen 3 en 5 van het Pact van Vilvoorde wordt gewerkt met een groeiscenario, vastgelegd in de gemeenschappelijke platformtekst van 3/12/02, dat jaarlijks wordt opgevolgd. Wanneer het groeipad niet gerealiseerd wordt, zullen bijsturingen en/of aanvullingen bij het beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit binnen het VESOC overlegd worden en voor advies voorgelegd worden aan de Commissie Diversiteit van de SERV.
3. Vertegenwoordigers van de georganiseerde etnisch-culturele minderheden worden structureel betrokken bij het Vlaamse werkgelegenheidsbeleid via de Commissie Diversiteit van de SERV.
4. De resultaten, instrumenten en methodieken van het impulsbeleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit worden systematisch gemainstreamd in reguliere beleidsmaatregelen en instanties binnen het domein werkgelegenheid.

Dit impliceert blijvende aandacht voor dwarsverbanden tussen het beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit enerzijds en het opleidingsbeleid, levenslang leren, EVC en competentie management, loopbaandienstverlening en kwaliteit van de arbeid anderzijds.

5. Binnen de maatregelen van het reguliere Vlaamse werkgelegenheidsbeleid (waaronder inzonderheid de trajectwerking van de VDAB en verdere inspanningen rond toeleiding van allochtonen) worden de nodige inspanningen geleverd opdat de doelstellingen en het groeiscenario uit de gemeenschappelijke platformtekst van 3 december 2002 kunnen gerealiseerd worden. Het beleid schenkt daarbij zowel aandacht aan de vraag- als aan de aanbodzijde van de arbeidsmarkt. Er worden dus acties op drie domeinen ondernomen: het verbeteren van de tewerkstellingskansen van personen uit de etnisch-culturele minderheden, (indirecte) discriminatie tegengaan en achterstanden helpen wegwerken. Daardoor ligt de nadruk van de acties zowel bij ondernemingen en instellingen (de ondersteuning van een HRM-beleid voor kansengroepen) als bij de kansengroepen zelf (empowerment en ondersteuning van de trajectwerking, opleiding en levenslang leren).
6. Vanuit het beleidsdomein werkgelegenheid wordt een blijvende inspanning geleverd om de voorbeeldfunctie van de overheden rond evenredige arbeidsdeelname en diversiteit te stimuleren en te ondersteunen, o.a. door zelf diversiteitsplannen en beste praktijken te ontwikkelen, expertise ter beschikking te stellen, samen te werken met de Dienst Emancipatiezaken en lokale besturen te ondersteunen.
7. Binnen het beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit blijft de nodige aandacht gaan naar specifieke categorieën binnen de etnisch-culturele minderheden, o.a. naar nieuw- en oudkomers op de arbeidsmarkt, hoger geschoolde allochtonen en woonwagenbewoners. Dit kan o.m. door het aanbieden van individuele trajectbegeleiding en een inwerktraject voor bewoners van residentiële woonwagenterreinen.
8. Het Vlaamse beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit wordt blijvend onderbouwd met wetenschappelijk onderzoek, o.a. in het kader van het VIONA-programma.
9. Als onderdeel van het gevoerde beleid, worden racisme en discriminatie op de arbeidsmarkt actief bestreden. Dit zal o.a. gebeuren door: :
  - verdere concretisering en ondersteuning vanuit de administratie Werkgelegenheid van de uitvoering van het decreet van 8 mei 2002 houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt;
  - het stimuleren van sectorale non-discriminatiecodes;
  - het stimuleren van non-discriminatieclausules in ondernemingen, instellingen en lokale besturen;
  - het stimuleren van de aanstelling van vertrouwenspersonen in ondernemingen, instellingen en lokale besturen.

Acties gekoppeld aan andere operationele doelstellingen, die eveneens bijdragen tot de realisatie van deze doelstelling:

- de acties, die voortvloeien uit de eerste strategische actie bij de kritische succesfactoren, met name registratie en monitoring;
- de acties m.b.t. interculturalisering van de publieke voorzieningen m.b.t. werkgelegenheid, die voortvloeien uit de tweede operationele doelstelling.

OD 5: In 2010 is er een merkbare stijging van het aantal etnisch-culturele minderheden dat toegeleid is naar passende trajecten gericht op zelfstandig ondernemerschap.

Situering

De etnisch-culturele minderheden zijn ondervertegenwoordigd in de opleidingen tot zelfstandig ondernemerschap. Toch vestigen velen onder hen zich als zelfstandige. Daarom zullen de nodige maatregelen genomen worden, om het aandeel van de etnisch-culturele minderheden in de opleidingen te verhogen.

Op het werkveld wordt ook vastgesteld dat zelfstandigen uit de etnisch-culturele minderheden soms onvoldoende op de hoogte zijn van de voorschriften, verbonden aan hun ondernemerschap. Daarom worden ook bijkomende acties voorzien, om deze zelfstandige ondernemers minstens de kans te bieden voldoende geïnformeerd te zijn.

Acties

Voor het realiseren van deze operationele doelstelling zijn onder meer volgende acties van belang:

1. Racisme en discriminatie in de sector van het zelfstandig ondernemerschap worden actief bestreden.
2. Er wordt een gender- en diversiteitonderzoek uitgevoerd binnen de Syntra-opleidingscentra. Vanuit deze gegevens kunnen aangepaste instrumenten in de opleidingen voorzien worden.
3. Er worden aangepaste trajecten uitgebouwd in de opleidingen van zelfstandig ondernemerschap om etnisch-culturele minderheden te ondersteunen in hun opleiding.
4. Er wordt extra aandacht geschonken aan de toeleiding van etnisch-culturele minderheden naar het opleidingsaanbod m.b.t. zelfstandig ondernemen.
5. Voor bestaande ondernemers worden gerichte informatie- en (na)vormingsmomenten voorzien.

Acties gekoppeld aan andere operationele doelstellingen, die eveneens bijdragen tot de realisatie van deze doelstelling:

- de acties, die voortvloeien uit de kritische succesfactoren, met name registratie en monitoring
- de acties m.b.t. interculturalisering van de voorzieningen, die voortvloeien uit de tweede operationele doelstelling

OD 6: In 2010 is de toegang tot en de evenredige deelname aan alle vormen van onderwijs verder verhoogd.

Situering

Via het kinderrechtenverdrag staat het recht op onderwijs vast. In Vlaanderen is dat recht ook gerealiseerd (in de grondwet). Toegang tot het onderwijssysteem wordt niet beperkt door nationaliteits- of woonst-voorwaarden. Verschillende maatregelen (waak in samenspraak met federale instanties) zijn genomen om dat recht op onderwijs verder concreet te maken (vb: gedoogbeleid ten aanzien van studenten in het deeltijds beroepssecundair onderwijs omtrent de werk-component; afspraken in verband met het niet-uitvoeren van verwijderingsmaatregelen in en rond scholen).

Voor personen die de onderwijstaal (het Nederlands) niet beheersen, bestaat een systeem van onthaalonderwijs (leerplichtonderwijs) of cursussen Nederlands als tweede taal (volwassenen). Vanaf 1 september 2004 zullen in heel Vlaanderen 8 Huizen van het Nederlands instaan voor een optimale intake en doorverwijzing NT2 en voor het in kaart brengen van vraag en aanbod op het vlak van cursussen Nederlands zodat een betere afstemming wordt gerealiseerd. Het is nodig verder te werken aan een behoeftedekkend aanbod.

Een aantal stappen kunnen worden gezet om er nog beter voor te zorgen dat studiekosten geen hinderpaal meer zijn om voor een bepaalde school, instelling of studierichting te kiezen. Vaak vormen echter de indirecte kosten (vervoer, maaltijden, uitrusting, kledij, opvang) een financiële drempel. Andere beleidssectoren zullen voor het beperken van een aantal van deze kosten via collectieve voorzieningen een inspanning moeten leveren.

Acties

1. Sensibiliseren van organisaties die werken met mensen zonder papieren in verband met het recht op onderwijs en de genomen maatregelen ter zake.
2. Een consequente doorverwijzing van minderjarige nieuwkomers door onthaalbureaus en van minderjarigen zonder papieren door organisaties, naar het onderwijs in het algemeen en naar scholen met onthaalonderwijs in het bijzonder en opvolging hiervan in het lokale overlegplatform (LOP).
3. Verder verfijnen van het onthaalonderwijs voor minderjarige nieuwkomers (o.m. door experimenten ter zake in het deeltijds beroepssecundair onderwijs verder te zetten en te evalueren) en extra aandacht voor anderstalige nieuwkomers na het onthaalonderwijs.
4. Realiseren van een behoeftedekkend aanbod Nederlands als tweede taal, zowel met betrekking tot het basisniveau als het vervolgniveau.
5. Realiseren van een structurele verankering van de 'Huizen van het Nederlands' tegen 1 september 2004.
6. Erkenning van verworven competenties verder stimuleren.
7. In het leerplichtonderwijs verdere stappen zetten om de kosteloosheid (basisonderwijs) en de stand-still in kosten (secundair onderwijs) nog meer te realiseren.
8. Onderzoeken van de mogelijkheden voor een recht op studietoelage in het secundair onderwijs voor ontvankelijke verklaarde kandidaat-vluchtelingen.

Acties gekoppeld aan andere operationele doelstellingen, die eveneens bijdragen tot de realisatie van deze doelstelling:

- de acties, die voortvloeien uit de kritische succesfactoren, met name registratie en monitoring;
- de acties m.b.t. interculturalisering van de voorzieningen, die voortvloeien uit de tweede operationele doelstelling.

OD 7: In 2010 zijn onderwijsaanbod en –strategieën verder aangepast aan de diversiteit van leerlingen en cursisten met het oog op een verbeterde in-, door- en uitstroom en op verbeterde kansen op de arbeidsmarkt.

Situering

Een onderwijs dat kiest voor gelijke kansen, moet vertrekken vanuit de verschillen tussen leerlingen, zich daarop afstemmen en van daaruit de ontwikkeling van elke leerling maximaliseren. De diversiteit van de leerlingen staat centraal, en daarom moet het onderwijs evolueren naar meer leerlinggericht onderwijs. Dit vergt het leren omgaan met diversiteit en het vormgeven van het onderwijs vanuit een teamgebeuren en gebaseerd op een duidelijke missie. Zorgen voor zowel een gevarieerd en gedifferentieerd aanbod als aandacht voor de vragen, behoeften en initiatieven van leerlingen vergt van de leraar aangepaste, activerende didactische vaardigheden.

Onderwijs heeft vanuit de belangrijke vertrouwensband met de leerlingen een belangrijke signaalfunctie naar andere beleidsdomeinen, doch de mate waarin een appèl aan het onderwijs kan gedaan worden door andere instanties om een aantal maatschappelijke problematieken het hoofd te bieden, is begrensd. (Onderwijs)kansarmoede is een breed begrip dat het onderwijs overstijgt. Er zijn duidelijke linken naar andere maatschappelijke instellingen die vanuit hun expertise een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het creëren van betere door- en uitstroomkansen voor leerlingen.

Voor een aantal specifieke onderwijsvormen (zoals het hoger onderwijs of het deeltijds kunstonderwijs) kunnen nog actief stappen worden ondernomen zodat de instroom van studenten een betere weergave is van de etnisch-culturele diversiteit in de maatschappij.

Het huidige opleidingsaanbod in de academies is vooral geënt op Westerse cultuuruitingen. De kunstinitiatieprojecten tonen aan dat er een behoefte bestaat aan lessen voor bijvoorbeeld niet-Westerse muziekinstrumenten. Ook een islamopleiding op universitair niveau ontbreekt momenteel. Hieraan is eveneens behoefte: de islam is immers een erkende godsdienst, met na het katholicisme de grootste aanhang.

Op al deze vlakken zijn reeds heel wat initiatieven genomen (meestal is er dan gekozen voor een inclusieve aanpak) en bestaat er vaak een waaier aan bruikbare instrumenten. Denken we maar aan de eindtermen in het leerplichtonderwijs, de basiscompetenties van leraren, het gelijke onderwijskansenbeleid (inclusief evaluatie), de draaischijffunctie van de Centra voor leerlingenbegeleiding (CLB), de mogelijkheden voor hoger onderwijsinstellingen op het vlak van toelating van studenten die niet aan de algemene toelatingsvoorwaarden voldoen, de opdracht voor hoger onderwijsinstellingen om de studentenpopulatie meer een reflectie te laten zijn van de aanwezige diversiteit in de maatschappij, de opleiding voor islamleerkrachten, ...

Acties

1. Er bij alle initiatieven, gericht op het realiseren van een professioneel onderwijskorps, voor zorgen dat er voldoende aandacht is voor competenties op het vlak van taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs, voorkomen en remediëren van leerproblemen en leerachterstanden, leerlinggerichte en activerende didactische methoden, onthaalonderwijs. (Het kan hier bijvoorbeeld gaan om de structuur van de lerarenopleiding, de organisatie van een ondersteuningsbeleid, de professionalisering van directies.)

2. Creëren van een competentie-portfolio voor leerlingen in het onthaalonderwijs (die na intrekking van hun recht op verblijf vroegtijdig de opleiding moeten staken).
3. Stimulering van functionele meertaligheid bij alle leerlingen, in het bijzonder door het creëren van mogelijkheden van onderwijs in en van de moedertaal van leerlingen van etnisch-culturele minderheden binnen het curriculum.
4. Verdere implementatie en – afhankelijk van evaluatieve resultaten – eventuele structurele verankering van een systeem van continue studiekeuzebegeleiding, met het accent op positieve oriëntering gebaseerd op competenties en interesses van leerlingen.
5. Brede school: stimuleren en ondersteuning van scholen om zich meer open te stellen voor de directe leefomgeving (buurt, jeugdwerk, kinderopvang, hulpverlening, sport, cultuur, ...) met duidelijke afspraken omtrent taakverdeling en specialisering van verschillende actoren voor specifieke problemen, zodat de betrokken actoren gezamenlijk de strijd kunnen voeren tegen kansarmoede, racisme, uitsluiting en maatschappelijke dualisering (Het kan hier bijvoorbeeld gaan over netwerking, de school als ontmoetingsplaats, een coördinerende rol voor gemeentelijke overheden, investeren in voorschoolse en buitenschoolse activiteiten en in de ondersteuning van ouders, time-out-projecten, ...).
6. Verhogen van de instroom van studenten van etnisch-culturele minderheden in het hoger onderwijs.
7. Creëren van meer flexibele leerwegen in het niet-leerplichtonderwijs.
8. Verdere verhoging van de kwaliteit van het aanbod Nederlands als tweede taal.
9. Wegwerken van praktische hinderpalen die de instap van etnisch-culturele minderheden in het deeltijds kunstonderwijs belemmeren (Het kan hier bijvoorbeeld gaan over toelidingsprojecten, mogelijkheden voor een andere, meer buurtgerichte organisatievorm van academies).
10. Wegwerken van cultuursociologische hinderpalen die de instap van etnisch-culturele minderheden in het deeltijds kunstonderwijs belemmeren (o.a. het opleidingsaanbod diversifiëren).
11. Uitbouwen van een Islamopleiding op universitair niveau.

OD 8: In 2010 is de evenredige participatie aan het schoolbeleid verhoogd

Situering

Ouders dragen opvoedingsverantwoordelijkheid voor hun kinderen. Voor een belangrijk deel van de opvoeding zijn ze ook op de school aangewezen. School en gezin zijn partners in het nastreven van een maximale ontplooiing van kinderen. Gelijke kansen realiseren vraagt daarom inspraak, participatie en de actieve inbreng van kinderen, ouders, leerkrachten en het brede maatschappelijke veld.

Leerlingen moeten, naast hun plichten, ook hun rechten (op inspraak, informatie, zich te verenigen) in de school kunnen ervaren en (leren) toepassen. Het gaat dan zowel over de inspraak- en participatierechten van leerlingen (en de ouders) in de school, als over de rechtspositie en het statuut van de leerling. De leerling genereert, als intensief gebruiker van dit onderwijs, een aantal verantwoordelijkheden en rechten. Overleg en inspraak met leerlingen moeten structureel verankerd zijn in de school en de klas.

Een decreet hieromtrent is in voorbereiding.

Acties

1. Stimuleren van de band tussen onderwijsinstelling en ouders (Dit kan bijvoorbeeld via initiatieven in verband met schoolopbouwwerk/ brugfiguren, via het ontwikkelen van participatievormen die zijn afgestemd op de doelgroep van etnisch-culturele minderheden, via aandacht hiervoor in uitvoeringsbesluit met betrekking tot de verdere procedure inzake vormingsprojecten rond participatie, via inburgeringsbeleid, dat in taallessen en maatschappelijke oriëntatie voorziet, waarin onderwijs aan bod komt, via trajectbegeleiding ...).
2. Stimuleren van de leerlingbetrokkenheid en leerlingenparticipatie (dit kan bijvoorbeeld via de uitbouw van laagdrempelige en leeftijdsspecifieke vormen van participatie zoals een klachtenbus, een open communicatiecultuur, ...).
3. Verhogen van de competentie van leraren op het vlak van communicatie.

OD 9: In 2010 realiseren de etnisch-culturele minderheden in gelijke mate als de totale bevolking hun rechten op menswaardig wonen en op preventieve gezondheidszorg, hebben ze toegang tot het meest gepaste welzijnsaanbod en het gediversifieerde jeugd- en cultuuraanbod, en het sportaanbod dat voldoende bekend is.

Inleiding

De Vlaamse overheid stelt als strategisch doel het realiseren van evenredige participatie voorop. Deze doelstelling moet ook nagestreefd worden op de andere beleidsdomeinen, buiten de prioritaire domeinen tewerkstelling en onderwijs.

In elk van de beleidsdomeinen worden dan ook acties geformuleerd. Enerzijds gaat het om acties waardoor drempels worden weggewerkt en racisme wordt bestreden; anderzijds gaat het om maatregelen die de etnisch-culturele minderheden (versneld) uit hun achterstandspositie halen.

OD 9-A: De nodige maatregelen nemen zodat etnisch-culturele minderheden in 2010 hun recht op menswaardig wonen in gelijke mate als de totale bevolking kunnen effectueren.

Situering

Het recht op menswaardig wonen voor iedereen is het fundamenteel uitgangspunt van de Vlaamse wooncode. Het vermoeden bestaat dat dit recht bij etnisch-culturele minderheden veelal onder druk komt te staan. Gefundeerde, genuanceerde en gesystematiseerde kennis over de positie van deze groepen op de woningmarkt is evenwel niet voorhanden.

Toch kan worden vastgesteld dat de etnisch-culturele minderheden in hoge concentratie aanwezig zijn in de sociale huisvesting, en dat ze op de private huisvestingsmarkt noodgedwongen dikwijls terecht komen in huurwoningen van de minste kwaliteit of overgaan tot de zgn. 'noodkoop'. De etnisch-culturele minderheden blijken soms geconcentreerd te gaan wonen, met name in de steden. Dit leidt in deze steden tot sociale segregatie en mogelijk zelfs gettovorming.

Over het huisvestingsbeleid, en de relatie tussen het huisvestingsbeleid en fenomenen als sociale segregatie, dringt zich een verder debat op.

Indexen

SD2: Realiseren van evenredige participatie en faciliteren van emancipatie van de minderheidsgroepen die in ons land gevestigd zijn

Prestaties, acties en instrumenten

1. Racisme en discriminatie op de woningmarkt worden actief bestreden. Dit kan o.m. door:
  - a) De Vlaamse overheid ziet er op toe dat er geen uitsluitingmechanismen in de inschrijvings- of toewijzingsmogelijkheden voor de sociale huurwoningmarkt ten aanzien van etnisch-culturele minderheden worden opgenomen en dat er geen gebruik wordt gemaakt van quota op basis van nationaliteit, afkomst of religie.
  - b) De Vlaamse overheid voorziet voor 1 januari 2006 in een voldoende toegankelijke en duidelijke klachtenprocedure voor de (kandidaat-) huurders
  - c) De Vlaamse overheid informeert de etnisch-culturele minderheden omtrent hun mogelijkheden indien ze slachtoffer worden van discriminatie op de woningmarkt.
  - d) De Vlaamse overheid voorziet dat huurdersbonden voldoende mogelijkheden hebben om (kandidaat)huurders bij huurbetwistingen te ondersteunen door middel van juridisch advies, door eventuele bemiddeling tussen huurder en verhuurder of bij het indienen van een klacht m.b.t. discriminatie.
2. De Vlaamse overheid voorziet tegen 2010 voor woonwagenerreinen in een behoeftedekkend aanbod aan kwaliteitsvolle woonwagenterreinen (750 bijkomende standplaatsen op residentiële terreinen en 500 standplaatsen op doortrekkersterreinen). Uitvoeren van een bodemonderzoek en aandacht voor de woonsituatie voor de bewoners op de terreinen zijn hierbij vaste aandachtspunten.

Acties gekoppeld aan andere operationele doelstellingen, die eveneens bijdragen tot de realisatie van deze doelstelling:

- de acties, die voortvloeien uit de kritische succesfactoren, met name registratie en monitoring;
- de acties m.b.t. interculturalisering van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij alsook de sociale huisvestingsmaatschappijen en alle andere woonorganisaties, die voortvloeien uit de tweede operationele doelstelling.

OD 9-B: De Vlaamse overheid neemt de nodige maatregelen zodat etnisch-culturele minderheden met een zorg- of hulpvraag in 2010 toegang hebben tot het meest gepaste welzijnsaanbod.

4.3.1.1 Situering

Uit onderzoek²³ blijkt dat etnisch-culturele minderheden oververtegenwoordigd zijn in sommige (residentiële) vormen van hulpverlening, terwijl ze in andere welzijnsvoorzieningen nauwelijks aanwezig zijn. Daarom ligt de klemtoon op het gepaste welzijnsaanbod: de etnisch-culturele minderheden moeten overal terechtkomen, afhankelijk van hun vraag naar zorg.

Van etnisch-culturele minderheden wordt soms verondersteld dat ze hun zorgvragen kunnen beantwoorden in de eigen familie of in de eigen gemeenschap. Dat is misschien de verwachting van de ouder wordende eerste generatie allochtonen, maar deze verwachtingen worden niet altijd ingelost. “Als men bij het ouder worden hulp en diensten nodig heeft, dan zal men de verwachtingen richten op kinderen en familie. Maar dan komt de ontvullende vaststelling dat dit systeem niet meer in alles kan voorzien. Terwijl men dit niet openlijk onder ogen durft zien. Het “niet rekenen op de kinderen” is immers binnen de allochtone gemeenschappen vaak taboe”²⁴.

Indexen

SD2: Realiseren van evenredige participatie en faciliteren van emancipatie van de minderheidsgroepen die in ons land gevestigd zijn.

Prestaties, acties en instrumenten

1. Racisme en discriminatie in de welzijnsvoorzieningen wordt actief bestreden. Dit kan o.m. door:
  - a) De Vlaamse overheid heeft specifieke aandacht voor en onderkent klachten over racisme en discriminatie in de klachtenprocedure
  - b) De Vlaamse overheid informeert de etnisch-culturele minderheden omtrent hun mogelijkheden indien ze slachtoffer worden van discriminatie in de welzijnssector
2. Binnen welzijn wordt een inhaalbeweging gestart vanaf januari 2005 met als doel om tegen 2010 een aanzienlijke toename te verkrijgen van personeelsleden behorend tot de etnisch-culturele minderheden zodat het personeelsbestand in die functies de etnisch-culturele samenstelling van de bevolking weerspiegelt. Dit gebeurt via een gamma van projecten gericht op opleiding en tewerkstelling.

---

²³ O.m. ‘integrale jeugdhulpverlening voor jongeren uit etnisch-culturele minderheidsgroepen met bijzondere aandacht voor buitenlandse niet-begeleide minderjarigen’, Paul Salmon e.a. – Vlaams Minderhedencentrum, 2001: “De doelgroep etnisch-culturele minderheden komt, ondanks de gedifferentieerde mogelijkheden in de sectoren (betrokken bij integrale jeugdhulpverlening, nvdr) voornamelijk in de residentiële setting terecht, groeit sneller door naar de gedwongen hulpverlening en maakt veel minder gebruik van de ambulante mogelijkheden.”. Uit dit onderzoek bleek duidelijk hoe bv. Kind en Gezin er wel in slaagt de etnisch-culturele minderheden te bereiken – ¼ van het totaal aantal hulpverleningen was in 2000 gericht op etnisch-culturele minderheden – terwijl bij de geestelijke gezondheidszorg het aandeel van jongeren uit de etnisch-culturele minderheidsgroepen minder dan 1% bedraagt van de effectieve hulpverleningen.

²⁴ Werkgroep allochtone ouderen, *Adviezen ten behoeve van een ouderenbeleid dat ruimte biedt aan etnisch-culturele minderheden*, 2001, p. 4

3. De Vlaamse overheid biedt prioritair mogelijkheden aan initiatiefnemers uit de ouderenzorg en de kinderopvang, gelegen in de gebieden met een grote aanwezigheid van etnisch-culturele minderheden, om een evenredig toegankelijke en kwaliteitsvolle dienstverlening aan allochtone ouderen en jonge kinderen en hun omgeving te garanderen.
4. De Vlaamse overheid voorziet in een gecoördineerd behoeftedekkend aanbod opvoedingsondersteuning dat afgestemd is met de sectoren gevat binnen integrale jeugdhulpverlening.
5. Vertegenwoordigers van de etnisch-culturele minderheden geven mee vorm aan de ontwikkeling en implementatie van integrale jeugdhulpverlening, via (regionale) klankbordgroepen en stuurgroepen.

Acties gekoppeld aan andere operationele doelstellingen, die eveneens bijdragen tot de realisatie van deze doelstelling:

- de acties m.b.t. mensen zonder wettig verblijf, die gegroepeerd werden onder Operationele doelstelling 12;
- de acties, die voortvloeien uit de kritische succesfactoren, met name registratie en monitoring;
- de acties m.b.t. interculturalisering van de welzijnsvoorzieningen, die voortvloeien uit de tweede operationele doelstelling.

OD 9-C : De Vlaamse overheid neemt de nodige maatregelen om aan etnisch-culturele minderheden het recht op preventieve gezondheidszorg²⁵ te garanderen

Indexen

SD2: Realiseren van evenredige participatie en faciliteren van emancipatie van de minderheidsgroepen die in ons land gevestigd zijn.

Prestaties, acties en instrumenten

1. Racisme en discriminatie in de gezondheidsvoorzieningen wordt actief bestreden. Dit kan onder meer door:
  - De Vlaamse overheid heeft specifieke aandacht voor en onderkent klachten over racisme en discriminatie in de klachtenprocedure;
  - De Vlaamse overheid informeert de etnisch-culturele minderheden omtrent hun mogelijkheden indien ze slachtoffer worden van discriminatie in de welzijnssector.
2. De Vlaamse overheid garandeert dat de preventie-organisaties (logo's, Kind en Gezin, mutualiteiten, ...) over het gepaste preventiemateriaal en –methodieken beschikken of deze ontwikkelen en de nodige inspanningen doen om etnisch-culturele minderheden te bereiken.

Acties gekoppeld aan andere operationele doelstellingen, die eveneens bijdragen tot de realisatie van deze doelstelling:

- de acties m.b.t. mensen zonder wettig verblijf, die gegroepeerd werden onder Operationele doelstelling 12;
- de acties, die voortvloeien uit de kritische succesfactoren, met name registratie en monitoring;
- de acties m.b.t. interculturalisering van de gezondheidsvoorzieningen, die voortvloeien uit de tweede operationele doelstelling.

---

²⁵ Het decreet betreffende het preventieve gezondheidsbeleid regelt het aanbod preventieve gezondheidszorg waarop iedereen recht heeft. Decreet 21 november 2003, *B.St.*, 3 februari 2004

OD 9-D: De nodige maatregelen nemen zodat het jeugdwerk en het cultuuraanbod in 2010 voldoende gediversifieerd zijn waardoor zo veel mogelijk groepen, waaronder etnisch-culturele minderheden, zich in dit aanbod kunnen herkennen

Indexen

SD2: Realiseren van evenredige participatie en faciliteren van emancipatie van de minderheidsgroepen die in ons land gevestigd zijn.

Prestaties, acties en instrumenten

1. Racisme en discriminatie in de cultuursector en het jeugdwerk wordt actief bestreden. Dit kan door:
  - De Vlaamse overheid heeft specifieke aandacht voor en onderkent klachten over racisme en discriminatie in de klachtenprocedure
  - De Vlaamse overheid informeert de etnisch-culturele minderheden omtrent hun mogelijkheden indien ze slachtoffer worden van discriminatie.
2. Voor het creëren van evenredige kansen tot receptieve cultuurparticipatie ziet de Vlaamse overheid erop toe dat het cultureel aanbod voldoende gediversifieerd is, waardoor zo veel mogelijk groepen zich in het culturele aanbod kunnen herkennen.
3. Voor het creëren van evenredige kansen tot actieve cultuurparticipatie stimuleert de Vlaamse overheid de kunstcreatie van de etnisch-culturele minderheden en documenteert ze de culturele verscheidenheid, zodat die meer zichtbaar wordt.
4. De Vlaamse overheid ziet erop toe dat het jeugdwerk voldoende gediversifieerd is, zodat ook de etnisch-culturele minderheden zich hierin kunnen herkennen
5. De Vlaamse overheid stimuleert en ondersteunt de lokale besturen om in het lokaal cultuurbeleid en het lokale jeugdbeleid expliciet aandacht te hebben voor de etnisch-culturele diversiteit.

Acties gekoppeld aan andere operationele doelstellingen, die eveneens bijdragen tot de realisatie van deze strategische actie:

- de acties m.b.t. mensen zonder wettig verblijf, die gegroepeerd werden onder Operationele doelstelling 12;
- de acties, die voortvloeien uit de kritische succesfactoren, met name registratie en monitoring;
- de acties m.b.t. interculturalisering van de culturele voorzieningen en de jeugdvoorzieningen, die voortvloeien uit de tweede operationele doelstelling.

OD 9-E: De nodige maatregelen nemen zodat in 2010 het ruime georganiseerde sportaanbod voldoende gekend is bij zoveel mogelijk groepen, waaronder etnisch-culturele minderheden, waardoor ze hieraan actief kunnen participeren.

Indexen

SD2: Realiseren van evenredige participatie en faciliteren van emancipatie van de minderheidsgroepen die in ons land gevestigd zijn.

Prestaties, acties en instrumenten

1. Racisme en discriminatie in de sportsector wordt actief bestreden. De Vlaamse overheid voert een actief beleid rond fair-play, waarden en normen in de sport.
2. De Vlaamse overheid neemt maatregelen om de evenredige aanwezigheid van gekwalificeerde begeleiders van allochtone origine in de sport te verhogen.
3. De Vlaamse overheid zal in het lokale sportbeleid het omgaan met diversiteit verhogen.

Acties gekoppeld aan andere operationele doelstellingen, die eveneens bijdragen tot de realisatie van deze strategische actie:

- de acties, die voortvloeien uit de kritische succesfactoren, met name registratie en monitoring;
- de acties m.b.t. interculturalisering van de sportvoorzieningen, die voortvloeien uit de tweede operationele doelstelling.

OD 10: De Vlaamse overheid stimuleert het actief burgerschap van de etnisch-culturele minderheden. Daartoe:

- **maken de etnisch-culturele minderheden in 2010 in gelijke mate als de hele bevolking, als individu gebruik van de bestaande inspraakkanalen in het beleid.**
- **beschikt het verenigingsleven van gevestigde etnisch-culturele minderheden in 2010 over specifieke inspraakkanalen op de verschillende beleidsniveaus en in de verschillende beleidsdomeinen.**
- **wordt het verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden in 2010 ondersteund om haar rol als belangenbehartiger en beleidsadviseur op te nemen, mits dit verenigingsleven haar leden stimuleert tot actief burgerschap.**²⁶

Situering

‘Door de gegroeide pluriformiteit aan culturen zijn niet alleen autochtone burgers onzeker geworden over normen die in het sociale verkeer zouden moeten gelden. Allochtone burgers hebben daar ook geen helder beeld van. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat deze normen onvoldoende worden overgedragen, dat de overheid een verwarrend en selectief gedoogbeleid voert en dat autochtone medeburgers in contacten met allochtone medeburgers niet duidelijk (kunnen) maken voor welke normen zij staan.’²⁷

Eerder gaven we al aan dat de overheid een dubbele rol heeft: de spelregels van een open, verdraagzame en democratische samenleving afdwingen, en gedeeld (actief) burgerschap stimuleren.

Dit laatste durven we te vertalen in empowerment. Bij empowerment staan drie zaken voorop: het verkrijgen van invloed, besef van controle over het eigen leven en een positieve invloed op anderen en invloed op de gemeenschap. Hierbij neemt ‘sociaal leren’ een belangrijke plaats in. Sociaal leren betekent dat mensen als individu en als lid van groepen in onzekere en nieuwe omstandigheden leren functioneren om collectieve problemen op te lossen of toch minstens actief aan te pakken.

Empowerment faciliteren betekent in het geval van de etnisch-culturele minderheden ook het verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden als partner erkennen²⁸. In Nederland staat dit principe de jongste tijd zwaar ter discussie. Koopmans bond er de kat de bel aan, en concludeerde dat het mislukken van het Nederlandse minderhedenbeleid het gevolg is van een beleid dat het ‘langs elkaar heen leven in de aloude traditie van de verzuiling’ nog steeds

---

²⁶ Forum, instituut voor multiculturele ontwikkeling, *gedeeld burgerschap in de multiculturele samenleving*, Utrecht, 2003; Koopmans, R., *Zachte heelmeeesters... een vergelijking van de resultaten van het Nederlandse en Duitse integratiebeleid en wat de WRR daaruit niet concludeert*, in *Migrantenstudies*, 2002, nr. 2, p. 87-92; Fogteloo, M., Niet meer ziek, zwak en misselijk, in *De Groene Amsterdammer*, 12/10/02

²⁷ Forum, instituut voor multiculturele ontwikkeling, *gedeeld burgerschap in de multiculturele samenleving*, Utrecht, 2003, p. 10

²⁸ H. Verhoeven, J. Anthierens, D. Neudt en A. Martens, *Het Vlaamse Minderhedenbeleid gewikt en gewogen. Evaluatie van het Vlaamse Minderhedenbeleid (1996-2002)*, KUL, Departement Sociologie, mei 2003. p.

ondersteunt²⁹. In de Nederlandse context valt inderdaad op dat door de etnisch-culturele minderheden daar voorzieningen (scholen, maar ook bv. in media) werden opgericht.

Het verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen is georganiseerd als sociaal-cultureel werk. Waar vanuit dit sociaal-cultureel werk voorzieningen worden opgericht, die een beroep wensen te doen op erkenning en financiële ondersteuning door de overheid, moeten deze zich schikken naar de geldende spelregels. In de meeste beleidsdomeinen betekent dit dat categoriale voorzieningen, voor slechts één van de minderheidsgroepen, niet mogelijk zijn. De overheid en de bestaande voorzieningen moeten werk maken van interculturalisering (zie OD 2), en het verenigingsleven, dat een voorziening wil uitbouwen, prioritair naar de reguliere voorzieningen toeleiden.

Het verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden is een belangrijk emancipatorisch instrument, indien het intern ruimte laat voor emancipatie en voor participatie. Het laat toe sociaal kapitaal op te bouwen, versterkt zelfbewustzijn en laat het vertrouwen in de samenleving stijgen.

Het verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden kan ook een partner zijn van de overheid. Instemming met de eerdergenoemde spelregels van een open, verdraagzame en democratische samenleving (zie eerder), en het stimuleren van actief burgerschap zijn daartoe noodzakelijke voorwaarden; o.m. op het vlak van subsidiëring.

Dit partnerschap houdt in dat het verenigingsleven als belangenbehartiger en beleidsadviseur participeert aan het minderhedenbeleid, en de achterban stimuleert om mee verantwoordelijkheid op te nemen voor een succesvol samenleven in diversiteit.

Acties

Voor het realiseren van deze operationele doelstelling zijn onder meer volgende acties van belang:

1. De Vlaamse overheid voorziet voldoende toegankelijke inspraakkanalen voor etnisch-culturele minderheden als individuele burger (samenleven in diversiteit), als gebruiker(interculturalisering) en als lid van een etnisch culturele groep. De Vlaamse overheid ondersteunt en stimuleert de lokale besturen en de provinciebesturen om te voorzien in voldoende toegankelijke inspraakkanalen voor etnisch-culturele minderheden als individuele burger (samenleven in diversiteit), als gebruiker(interculturalisering) en als lid van een etnisch culturele groep.
2. De Vlaamse overheid erkent het verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden als partner bij het voeren van een minderhedenbeleid. De Vlaamse overheid zal per 1 januari 2006 het verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden bijkomend ondersteunen als belangenbehartiger en beleidsadviseur, mits het verenigingsleven haar leden aanzet tot actief burgerschap en instemt met de spelregels van een open, verdraagzame en democratische samenleving.
3. De Vlaamse overheid faciliteert het middenveld rond de ontwikkeling en toepassing van 'empowerende' methoden en technieken.

---

²⁹ Zie o.m. Koopmans, R., *Zachte heelmeeesters... een vergelijking van de resultaten van het Nederlandse en Duitse integratiebeleid en wat de WRR daaruit niet concludeert*, in *Migrantenstudies*, 2002, nr. 2, p. 87-92

³¹ Het inburgeringstraject kan omvatten: Nederlandse taallessen, vormingspakket maatschappelijke oriëntatie, persoonlijke trajectbegeleiding, toeleiding naar de arbeidsmarkt, toeleiding naar vervolgopleiding.

Acties gekoppeld aan andere operationele doelstellingen, die eveneens bijdragen tot de realisatie van deze operationele doelstelling:

- Interculturalisering maatschappelijke instellingen en voorzieningen (zie bij operationele doelstelling 2), in het bijzonder van het sociaal-cultureel werk en de vakbonden.

OD 11: In 2010 worden alle vreemdelingen die nieuw toekomen in onze samenleving adequaat onthaald.

Situering

Het realiseren van strategische doelstelling 2 houdt ook in dat voor de nieuwkomers een onthaalbeleid wordt uitgewerkt, operationeel gemaakt en geïmplementeerd, dat hen toelaat zo vlug mogelijk aan de samenleving deel te nemen.

Dit houdt in dat de Vlaamse overheid elke vreemdeling die via legale immigratie ons land binnenkomt in de eerste periode van zijn / haar verblijf een aangepast onthaal aanbiedt, dat ze voor nieuwkomers die hier duurzaam aanwezig zijn een inburgeringsbeleid voert en voor die domeinen waarvoor ze zelf niet bevoegd is, een stimulerend beleid voert. De term 'onthaal' omvat dus inburgering, maar ook een aangepast onthaal voor andere legaal verblijvende nieuwkomers.

Het voorzien in een adequaat onthaal en het bieden aan opstap tot volwaardige deelname aan de samenleving aan vreemdelingen die hier nieuw toekomen, heeft ook een positief effect op het samenleven in diversiteit (cf. supra).

Nieuwkomers zijn personen van vreemde herkomst die toegelaten worden tot het grondgebied, naar Vlaanderen komen met de bedoeling hier voor langere tijd te verblijven en geen of onvoldoende Nederlands kennen.

Acties

Om deze operationele doelstelling te realiseren, zijn onder meer volgende acties van belang:

1. De Vlaamse overheid garandeert iedere vreemdeling die zich met duurzaam perspectief in ons land vestigt, binnen het jaar na inschrijving in het bevolkingsregister, een inburgeringstraject³¹ op maat.
2. De Vlaamse overheid ondersteunt de lokale overheden om een aangepast onthaal³² te voorzien voor wie geen aanspraak kan maken op een inburgeringstraject.
3. Een consequente doorverwijzing van minderjarige nieuwkomers door onthaalbureaus en van minderjarigen zonder papieren door organisaties, naar het onderwijs in het algemeen en naar scholen met onthaalonderwijs in het bijzonder en opvolging hiervan in het LOP..
4. Tegen 1 januari 2007 zorgt de Vlaamse overheid in overleg met de betrokken beleidsniveaus (lokaal / federaal) voor de uitbouw van een kwaliteitsvol, voldoende sociaal tolk- en vertaalaanbod in Vlaanderen.

---

³² Dit aangepast onthaal kan omvatten: aspecten van maatschappelijke oriëntatie, informatie over basisrechten

OD 12: In 2010 kunnen mensen zonder wettig verblijf hun rechten effectueren en worden ze georiënteerd naar een zinvol toekomstperspectief.

Situering

Het realiseren van strategische doelstelling 2 houdt ook in dat voor de mensen zonder wettig verblijfsstatuut een opvangbeleid wordt uitgewerkt, operationeel gemaakt en geïmplementeerd. Dit houdt in dat de Vlaamse overheid een sturende, stimulerende en verantwoordelijke rol opneemt, zodat mensen zonder wettig verblijf hun onvervreembare rechten op gezondheidszorg en welzijn kunnen effectueren, zodat ze de overige socio-economische grondrechten waarover men als mens en op grond van feitelijk verblijf in België beschikt, kunnen effectueren.

De Vlaamse overheid wenst ook het recht op onderdak te realiseren voor mensen zonder wettig verblijf, zeker waar het gaat om situaties van mensenhandel en huisjesmelkerij. Hiertoe zal gecoördineerde actie noodzakelijk zijn.

Het opvangbeleid houdt ook in dat de Vlaamse overheid een sturende, stimulerende en verantwoordelijke rol opneemt, zodat mensen zonder wettig verblijf die beroep doen op Vlaamse welzijnsvoorzieningen in de best mogelijke omstandigheden georiënteerd worden naar een zinvol toekomstperspectief, hetzij in het land van herkomst of in een derde land, hetzij in ons land. Omwille van de verantwoordelijkheid van de federale overheid kan het Vlaamse opvangbeleid slechts aanvullend zijn aan het opvangbeleid gevoerd door de federale overheid.

Het menswaardig opvangen en oriënteren van mensen die hier zonder wettig verblijfsstatuut verblijven, heeft ook een positief effect op het samenleven in diversiteit.

Acties

Om deze operationele doelstelling te realiseren, zijn onder meer volgende acties van belang

1. De Vlaamse overheid neemt de nodige initiatieven om het recht op onderdak voor mensen zonder wettig verblijf te garanderen. Zij kan dit doen door:
  - a) Stimuleren dat streng wordt opgetreden tegen misbruik van de kwetsbare situatie van mensen zonder wettig verblijfsstatuut, in het bijzonder tegen huisjesmelkers. Daarbij moet de bestraffing exclusief bij de schuldige komen, en moeten de slachtoffers juist bescherming krijgen.
  - b) Een wettelijke financiële regeling uit te werken voor het opvangen, begeleiden en oriënteren door CAW's van dakloze mensen zonder wettig verblijf
  - c) Een programma te ontwikkelen om voor mensen zonder wettig verblijf, die het slachtoffer werden van huisjesmelkerij of van mensenhandel en/of mensen zonder wettig verblijf die wegens hun noodsituatie opvang of bijstand vragen, menswaardig onderdak wordt verleend, gekoppeld aan voorwaarden van begeleiding en oriëntatie.
2. De Vlaamse overheid stimuleert en ondersteunt de welzijnsvoorzieningen, zoals het algemeen welzijnswerk, de bijzondere jeugdbijstand en de geestelijke gezondheidszorg, om mensen zonder wettig verblijf te oriënteren naar een zinvol toekomstperspectief en om ze psycho-sociale en juridische hulp aan te bieden. Het algemeen welzijnswerk krijgt de opdracht om samen met de minderhedensector een instrumentarium uit te werken dat op 1 januari 2007 operationeel is.

3. De Vlaamse overheid neemt de nodige initiatieven om het recht op gezondheidszorg voor mzp te vrijwaren; Zij kan dit doen door:
  - a) Het KB 'dringende medische hulp' beter bekend te maken bij zorgverstrekkers, OCMW's en betrokkenen. De coördinerend minister voor het beleid ten aanzien van de etnisch-culturele minderheden spoort de federale regering of VVSG aan tot de creatie en verspreiding van informatief materiaal. De LOGO's aan te sporen om samenwerkingsakkoorden tussen OCMW's en zorgverstrekkers te bevorderen.
  - b) Preventiemateriaal en -methodieken uit te werken
4. Sensibiliseren van organisaties die werken met mensen zonder papieren in verband met het recht op onderwijs en de genomen maatregelen ter zake.
5. een consequente doorverwijzing van (minderjarige nieuwkomers door onthaalbureaus van) minderjarigen zonder papieren door organisaties, naar het onderwijs in het algemeen en naar scholen met onthaalonderwijs in het bijzonder en opvolging hiervan in het LOP.